

Docentenonderzoek

2015-2016

Ouderbetrokkenheid bij Vakcolleges – startgesprek
ervaringen en evaluatie
na het eerste jaar

Marianne Wiersema

Voorwoord

Voor u ligt het onderzoeksverslag van het tweede onderzoeksjaar over het thema ouderbetrokkenheid toegespitst op de interventie startgesprek.

Ik wil de heer J. Dekkers (directeur) en mevrouw I. Smits (afdelingsdirecteur) van het Da Vinci College bedanken voor het faciliteren van het onderzoek en hun belangstelling voor het thema ouderbetrokkenheid en het onderzoek.

Ook de zes mentoren van de klassen 1, allemaal hebben ze (start)gesprekken gehouden met de ouders en hebben ze meegewerkt aan het interviews: waarvoor dank!

De decaan Petra Kuijpers voor haar rol als critical friend: dank je wel.

Ook de collega's wil ik bedanken voor hun belangstelling en het meedenken.

Van de Academische Opleidings School West Brabant wil ik Kitty Leuverink en Rian Aarts bedanken voor hun begeleiding.

Ook de collega-studiegenoten wil ik bedanken voor hun feedback.

En niet te vergeten: de ouders en de leerlingen van de klassen 1. Ik heb genoten van de gesprekken met de leerlingen van mijn mentorklas met hun ouders. Het zien van de trots van de ouders en de afscheidskussen die sommige leerlingen aan hun moeder en/of hun vader gaven..... dat is goud waard! "Maar dat is toch heel gewoon, juf" zei een leerling.

Marianne Wiersema

Roosendaal

Inhoud

Samenvatting.....	4
Inleiding	6
1. Onderzoeksdoel en onderzoeksvraag	7
1.1 Onderzoeksdoel	7
1.2 Onderzoeksvraag.....	7
2. Literatuuronderzoek ouderbetrokkenheid en startgesprek	8
2.1 Ouderbetrokkenheid.....	8
2.2 Startgesprek	9
3. Beleid 2015-2016.....	11
3.1 Voorbereiding voor schooljaar 2015-2016.....	11
3.2 Schooljaar 2015-2016.....	11
4. Onderzoekstrategie	12
4.1 Methode van dataverzameling	12
4.2 Instrumenten	13
4.3 Procedure.....	16
4.4 Data-analysetechnieken.....	16
5. Resultaten.....	17
5.1 Resultaten op aantallen en percentage	17
5.2 Resultaten op doelstelling, beleidsvoorwaarden en doelen.....	19
5.3.Resultaten op uitvoeringsniveau	22
6. Conclusies, aanbevelingen en discussie	27
6.1 Toelichting conclusies	27
6.2 Discussie	30
6.3 Aanbevelingen.....	31
Literatuur.....	33
Bijlagen	34
1 Aandachtspunten bij de succesfactoren	35
2 Informatie behorende bij format Startgesprek 2015.....	37
3 Bijeenkomst met mentoren	39
4 Leidraad interviews	41
5 Overzicht van aantal leerlingen en startgesprekken 2015 -2016.....	48
6 Verbeterde versie format door interviews 2016	49

Samenvatting

Op grond van eerstejaars docentonderzoek is in het schooljaar 2015-2016 gestart met het houden van zogenaamde startgesprekken door de mentoren van de eerste klassen van Da Vinci College (DVC) afdeling VMBO. De mentoren zijn ondervraagd over hun ervaring met het startgesprek.

De onderzoeksvraag luidt:

hoe draagt het houden van startgesprekken door de mentoren van de klassen 1 bij aan de doelstelling vroegtijdig een relatie op te bouwen met ouders?

Waarom ouderbetrokkenheid en startgesprekken?

Samenwerking tussen de school en de ouders heeft zowel op de korte termijn als op de lange termijn een positieve invloed op de cognitieve ontwikkeling van het kind. Ongeacht de leeftijd, de sociaal economische klasse en opleidingsniveau van de ouders (Deslandes & Rousseau in Oostdam & De Vries, 2014).

Ook heeft ouderbetrokkenheid een positief effect op sociale ontwikkeling (Vreugdenhil in Oostdam & De Vries, 2014). Een beter contact met ouders levert ook een bijdrage aan preventie van schooluitval en vergroot het schoolsucces (Lusse, 2014).

De rol van ouders is één van de belangrijkste succesfactoren op de leerprestatie (Marzano in De Vries, 2011; Desforges & Abouchaar in Oostdam & De Vries, 2014). Het onderwijsondersteunend gedrag van de ouders thuis heeft het meeste effect op het schoolsucces van het kind in vergelijking met ouderparticipatie en samenwerking tussen school en ouders (Lusse, 2013; Vreugdenhil in Oostdam & De Vries, 2014).

Een startgesprek is het (eerste) individuele gesprek tussen de mentor, de ouder(s) van de leerlingen en de leerling en het vindt plaats op school. Een startgesprek zou in alle leerjaren gehouden kunnen worden. Een startgesprek is een belangrijk middel om ouderbetrokkenheid effectief vorm te geven (Lusse, 2013) waarbij het vroegtijdig opbouwen van een relatie met de ouders centraal staat.

Op het Da Vinci College zijn startgesprekken gehouden door de zes mentoren van de klassen 1 van het VMBO met in totaal 115 leerlingen. De mentoren zijn bevraagd door middel van een semi-geleid interview.

De belangrijkste resultaten van het evaluatieonderzoek zijn:

Door het invoeren van (start)gesprekken is ten opzichte van eerdere werkwijze met veel ouders (87%) voor de herfstvakantie gesproken. De mentoren hebben alle (100) gesprekken overdag kunnen voeren, wat ook uitdrukkelijk de wens is van de mentoren.

Een derde van de gesprekken (35%) is met ouders en leerling gezamenlijk gevoerd. De helft van de ouders (53%) heeft een gesprek gehad zonder dat hun kind erbij was: in dit onderzoek 'vroegtijdige gesprekken met ouders' genoemd. Een klein deel van de ouders (7%) was moeilijk of niet bereikbaar.

De stap om van 'vroegtijdige gesprekken' te komen tot startgesprekken (met leerling erbij) lijkt haalbaar. Beide type gesprekken dragen volgens de mentoren bij aan het versterken van de vertrouwensband met ouders. Een startgesprek draagt ook bij aan het versterken van de vertrouwensband met de leerling.

De doelen van het startgesprek worden gehaald: wederzijdse kennismaking, beeld krijgen van het kind, wederzijdse verwachtingen uitspreken, ondersteuning vanuit school / beeld van onderwijsondersteunend gedrag van de ouder(s) en bespreken van LOB worden gehaald. Bij een 'vroegtijdig gesprek' worden de doelen kennismaken en ondersteuning van school / beeld van onderwijsondersteunend gedrag van ouders behaald.

De richttijd voor het gesprek was 30 minuten. Een startgesprek kost meer tijd dan een 'vroegtijdig gesprek'. De mentoren hebben 30 minuten als te krap ervaren. De meeste mentoren ervaren dat het voorbereiden van het (start)gesprek meer tijd vraagt dan het verwerken van het gesprek na

afloop. Het werken met een format 'startgesprek' werd over het algemeen positief gewaardeerd. Een bijeenkomst voor mentoren voorafgaand aan de startgesprekken lijkt gewenst om de doelen en inhoudelijke voorwaarden te bespreken. Na afloop is een korte evaluatie gewenst. Vijf van de zes mentoren onderschrijven de beleidsvoorwaarden dat er tijd en ruimte voor gegeven moet worden en dat het houden van startgesprekken voor alle drie sectoren/vakcolleges verplicht is.

Inleiding

Aanleiding

In het kader van het tweedejaars docentenonderzoek onder begeleiding van medewerkers van de Academisch Opleidingschool West Brabant (AOS West-Brabant) is onderzoek uitgevoerd naar de ervaringen van de mentoren met het startgesprek.

Mijn belangstelling voor het thema ouderbetrokkenheid is ontstaan vanuit mijn eigen rol als ouder, mijn overtuiging dat we als school, met de ouders verder komen. Ook door studie, onderzoek en deelname aan leergemeenschappen krijg ik en neem ik de kans om mij verder te verdiepen in het 'middel' Ouderbetrokkenheid.

Context

Het Da Vinci College (DVC) is een school voor ongedeelde VMBO te Roosendaal. Leerlingen van klas 1 volgen een opleiding aan een van de drie vakcolleges: Vakcollege Techniek, Vakcollege Horeca & Ondernemen of Vakcollege Zorg & Welzijn. Kenmerkend aan de vakcolleges zijn de 9 tot 12 beroepsgerichte lessen per week waarin de leerlingen vooral praktisch bezig zijn en de doorlopende leerlijn met het MBO. De leerlingen volgen een opleiding op Basis-beroepsgerichte of Kader-beroepsgerichte leerweg, met of zonder leerwegondersteuning.

Waarom is het een praktijkprobleem?

Naar aanleiding van het eerstejaarsonderzoek (Wiersema, 2015) is het DVC in schooljaar 2015-2016 gestart met het houden van de zogenaamde startgesprekken door de mentoren van de klassen 1. Eén van de zes mentoren was vorig schooljaar betrokken bij het eerstejaarsonderzoek naar motivatie en voorwaarden voor een startgesprek. Deze mentor is voor het houden van startgesprekken. Voor de overige vijf mentoren kan het houden van startgesprekken een nieuwe interventie zijn. Zien de mentoren de meerwaarde van het houden van startgesprekken? Is het houden van startgesprekken uitvoerbaar binnen de gestelde periode en binnen de gestelde tijd? Worden de doelen behaald en zijn er mogelijk ook andere doelen of opbrengsten? Het onderzoek is een evaluatieonderzoek naar de ervaringen van de mentoren met het startgesprek.

Aansluiten bij onderzoek in school

Naar aanleiding van de uitkomsten van het eerstejaarsonderzoek zijn de mentoren van de klassen 1 in schooljaar 2015-2016 startgesprekken gaan houden.

Onderzoeksorganisatie

De directie van Da Vinci College geldt als opdrachtgever en faciliteert het docentenonderzoek. De onderzoeker wordt begeleid vanuit Academische Opleidingschool West-Brabant (AOS).

Met dhr. J. Dekkers en mevr. I. Smits zijn gesprekken gevoerd en is toestemming gegeven om onderzoek te doen naar de uitvoering van de interventie startgesprekken in schooljaar 2015-2016. Het onderzoek zou als resultaat kunnen hebben:

- advies geven ten aanzien van beleid over het wel of niet invoeren van startgesprek voor de klassen 1,
- inzicht krijgen in de (meer)waarde van startgesprekken,
- ontwikkelen van een format voor het startgesprek,
- de procedure beschrijven voor het startgesprek.

1. Onderzoeksdoel en onderzoeksvraag

1.1 Onderzoeksdoel

Het doel van het onderzoek is een bijdrage leveren aan de visie en het beleid van het DVC op het gebied van ouderbetrokkenheid. Door de invoering van de interventie startgesprek door de mentoren met de ouders en leerlingen wordt een belangrijke stap gezet in de opbouw van de relatie met de ouders (Lusse & Diender, 2014). Het DVC is in het schooljaar 2015-2016 gestart met het voeren van deze gesprekken door de mentoren van de klassen 1. Een startgesprek is het eerste individuele gesprek tussen mentor, de ouder(s) en de leerling. Het startgesprek wordt gehouden op school.

Het doel van het tweedejaaronderzoek is:

- evaluatie op niveau van doelstellingen
- evaluatie op niveau van uitvoering (Lusse & Diender, 2014)

1.2 Onderzoeksvraag

Hoofdvraag van het onderzoek is:

Hoe draagt het houden van startgesprekken door de mentoren van de klassen 1 bij aan de doelstelling vroegtijdig een relatie op te bouwen met ouders? (hoofdstuk 5 en 6)

Operationaliseren van de variabelen in de onderzoeksvraag:

Ouders van leerlingen:

betreft de ouder(s) en / of de verzorger(s) van de leerlingen van klassen 1 van het DVC afdeling VMBO.

Startgesprek:

het eerste individuele gesprek tussen mentor, ouder(s) van leerlingen en de leerling van de klassen 1. Het startgesprek wordt gehouden op school.

Het gaat niet om de algemene informatieavond of een contact moment met ouders tijdens de algemene informatieavond, open dag, drempelonderzoek, inschrijfavond of het intakegesprek van bijvoorbeeld teamleider of zorgcoördinator.

Startgesprekken kunnen ook gehouden worden bij wisseling van mentoren, met de ouders en de leerlingen die instromen of aan het begin van alle leerjaren (niet alleen bij de klassen 1). In dit onderzoek gaat het om de leerlingen die aan het begin van het schooljaar 2015-2016 in de klassen 1 zaten.

2. Literatuuronderzoek ouderbetrokkenheid en startgesprek

2.1 Ouderbetrokkenheid

Samenwerking tussen de school en de ouders heeft zowel op korte termijn als op lange termijn een positieve invloed op de cognitieve ontwikkeling van het kind ongeacht leeftijd, sociaal economische klasse en opleidingsniveau van ouders (Deslandes & Rousseau in Oostdam & De Vries, 2014). Ook heeft ouderbetrokkenheid een positief effect op sociale ontwikkeling (Vreugdenhil in Oostdam & de Vries, 2014). Ouderbetrokkenheid draagt bij aan schoolsucces (en preventie van schooluitval), ongeacht sociaal economische achtergrond van de ouders (Lusse, 2013; Vreugdenhil in Oostdam & de Vries, 2014). Ouderbetrokkenheid in het voortgezet onderwijs levert een significante bijdrage aan schoolsucces (Lusse, 2013).

Onderwijsondersteunend gedrag van de ouders thuis is bewezen effectief (Bakker et al., 2013; Desforges & Abouchar, 2003; Henderson & Mapp, 2002 in Lusse & Diender, 2014).

Onderwijsondersteunend gedrag is dat de ouders een positieve houding hebben tegenover school en de leer- en loopbaanontwikkeling van hun kind ondersteunen. Vooral het hebben van vertrouwen (vertrouwen in de mogelijkheden van het kind), thuis praten over school en een bemoedigende houding van ouders dragen bij aan schoolsucces. Toezicht op huiswerk is niet altijd effectief (Lusse, 2013). Wat wel werkt lijkt samen te vatten met de woorden: *steunen, sturen en stimuleren* (Lusse & Diender, 2014).

In Nederland is door M. Lusse (2013) onderzoek gedaan naar het doelgericht verbeteren van het contact met ouders in het grootstedelijk VMBO in Rotterdam Zuid. Mede op grond van dit onderzoek zijn 10 succesfactoren in de samenwerking tussen school en ouders opgesteld en zijn vier voorbeeldinterventies uitgewerkt. De 10 succesfactoren helpen om met ouders te kunnen samenwerken aan het toekomstperspectief van de leerling. De verkorte versie van de 10 succesfactoren is (Lusse, 2013):

Succesfactoren voor het leggen van contact tussen school en ouders

1. School zorgt er voor dat de ouders zich welkom voelen.
2. School maakt vroegtijdig kennis met alle ouders.
3. School heeft contact met een ouder en zo nodig ook met een andere begeleider van het kind.

Succesfactoren voor de samenwerking tussen school ouders en leerlingen

4. School nodigt de leerling standaard uit bij reguliere individuele contacten met ouders.
5. School zorgt voor interactie, dialoog en uitwisseling van informatie met ouders.
6. School voedt het gesprek tussen ouders en het kind thuis.
7. School besteedt ook aandacht aan wat goed gaat.

Succesfactoren voor het met school, ouders en leerlingen samenwerken aan toekomstperspectief.

8. School neemt de schoolloopbaanontwikkeling van de leerling als leidraad voor contact met ouders.
9. School initieert op ontwikkelingspunten van de leerling een concreet plan waarin ieders rol duidelijk is.
10. School bespreekt teleurstellingen in schoolloopbaan met ouders en kind.

Voor de uitgebreide versie wordt verwezen naar bijlage 1.

De vier (voorbeeld)interventies zijn :

- informatiekaart,
- startgesprek/huisbezoek,
- voortgangsgesprekken,
- samen werken aan schoolloopbaan keuzes.

2.2 Startgesprek

Een startgesprek is het (eerste) individuele gesprek op school tussen mentor, ouder(s) van leerlingen en de leerling van de klassen 1. Aandachtpunten van het startgesprek zijn toegelicht in het eerstejaaronderzoek (Wiersema, 2015).

Een startgesprek met ouders heeft betrekking op *alle* 10 succesfactoren en is daarmee - samen met het voortgangsgesprek- een belangrijk middel om de ouderbetrokkenheid effectief vorm te geven. Lusse (2013) geeft aan:

Een goede relatie tussen school en ouders start met het leggen van contact met alle ouders (succesfactor 1,2,3). Vanuit het contact werken de school en ouders samen om de leerling optimaal te steunen en loyaliteitsconflicten tussen de leefwereld thuis en op school te voorkomen (succesfactor 4,5,6,7). Deze samenwerking bevordert het zelfvertrouwen en benut de ambitie en de potentie van de leerling. Het toekomstperspectief van elke leerling is het doel en dus de rode draad van de samenwerking tussen school en ouders (succesfactor 8,9,10). (p.78)

Contact leggen met *alle* ouders over het eigen kind is de basis van de samenwerking. Om een vertrouwens relatie op te bouwen moet gericht worden op het *individuele* contact met de ouders over *het eigen kind* (Lusse & Diender, 2014).

Als belangrijkste doel van een startgesprek wordt de *wederzijdse kennismaking* van de school en de ouders van de leerling gegeven. Het ontwikkelen van een band tussen de ouder(s) en de mentor zodat er gemakkelijker contact opgenomen wordt. Het gaat om een vroegtijdige kennismaking zodat een positieve start gemaakt kan worden: met elkaar hebben kennis gemaakt voor dat er iets aan de hand is met de leerling op het gebied van gedrag, prestaties of schoolverzuim.

Het hebben van korte lijnen, het hebben van meer *wederzijds begrip* en het bespreken van de *wederzijdse verwachtingen* worden ook als doelen voor het startgesprek genoemd.

Daarbij is het meer inzicht hebben in de *achtergrond van de leerling* ook een belangrijk doel voor de mentor. De mentor krijgt een beter beeld van de ambities, de interesses en de achtergrond van de leerling en een beeld van de mogelijkheden van de ouder(s) om hun kind *thuis te ondersteunen* (onderwijsondersteunend gedrag thuis).

De ouders krijgen een beeld van de mentor. Lusse (2014) motiveert: "*wat ze helpt om thuis met hun kind over school te praten*" (p. 91).

Bij voorkeur de startgesprekken houden met de ouder(s) van *alle* leerlingen. Pubers willen geen uitzondering zijn. Ook wordt de associatie met 'slecht nieuws' omdat de school contact zoekt, waarschijnlijk voorkomen. Een andere reden om met de ouder(s) van alle leerlingen een startgesprek te houden is dat ook de leerlingen waarmee het goed gaat aandacht verdienen. De leerling is aanwezig bij startgesprek en heeft zelf ook inbreng in het gesprek. De leerling is de brug tussen de school- en de thuiscultuur. Door betrokken te worden bij het gesprek is de leerling op de hoogte van wat er besproken wordt.

Een aandachtspunt voor het houden van een startgesprek is dat de boodschap vanuit school positief is.

Het maken van de afspraken voor het startgesprek kan op verschillende manieren: van de ouders zelf een afspraken laten maken op voor de mentor 'uitgeroosterde' dagen tot de mentor de afspraken zelf laten plannen met de ouders. De ouders moeten zich duidelijk uitgenodigd voelen (Lusse & Diender, 2014).

Koppeling naar het eigen onderzoek 2014-2015

Het eerstejaaronderzoek richtte zich op de mentoren van de klassen 1 van DVC VMBO in schooljaar 2014-2015. Uit het onderzoek kwam naar voren dat vijf van de zeven mentoren voor het houden van een startgesprek op school waren, als alternatief voor de intensieve huisbezoeken. De

doelen die de mentoren aangaven, lijken ook haalbaar met startgesprekken in plaats van huisbezoeken. Ook is de tijdsinvestering voor startgesprekken lager dan voor huisbezoeken. De mentoren gaven de volgende doelen voor huisbezoek / startgesprek aan:

- de wederzijdse kennismaking,
- de wederzijdse verwachtingen bespreken (gaan vooral over contact houden en samenwerken),
- meer inzicht hebben in de achtergrond / in de thuissituatie van de leerling (een beeld krijgen van het functioneren van het kind in de basisschoolperiode).
- de ondersteuning vanuit school.

Inzicht krijgen in / bespreken van *onderwijsondersteunend gedrag* door de ouders thuis werd door de mentoren van het eerstejaaronderzoek niet als doel genoemd. Onderwijsondersteunend gedrag thuis is het meest effectief (Lusse & Diender, 2014). De mentoren vonden onderwijsondersteunend gedrag thuis meer een onderwerp voor het eerste rapportgesprek.

Samenvattend

De mentoren van het eerstejaaronderzoek vonden het houden van een startgesprek een goed middel om de basis te leggen voor een goede samenwerking met ouder(s). De doelen voor het startgesprek voor het DVC komen overeen met de doelen uit de literatuur: de wederzijdse kennismaking, de verwachtingen bespreken en een beeld krijgen van de leerling. Het doel een beeld krijgen van het onderwijsondersteunend gedrag van ouders thuis, wordt meegenomen in het tweedejaaronderzoek.

Ten aanzien van het beleid

Lusse (2013) geeft aan dat het niet alleen gaat om de toekenning van uren om de taken uit te voeren, maar ook de *erkenning van de inzet* en om *de ruimte in het rooster*. Ook zouden de mentoren met dezelfde taak in de gelegenheid gesteld moeten worden om met elkaar *af te stemmen*.

Koppeling naar het eigen onderzoek 2014-2015

Uit het eerstejaaronderzoek kwam als voorwaarden naar voren dat het startgesprek onderdeel van het beleid moet zijn zodat het houden van startgesprekken voor alle sectoren en dus alle eerstejaars mentoren geldt.

Ook gaven de mentoren aan dat het krijgen van tijd en ruimte een voorwaarde is om de startgesprekken te houden.

Er was behoefte aan het uitwisselen van informatie en ervaringen voordat de startgesprekken gehouden worden en er was behoefte om na het houden van de startgesprekken ervaringen uit te wisselen.

Samenvattend:

Het houden van startgesprekken opnemen in het beleid van het DVC. Het krijgen van tijd en ruimte is een voorwaarde vinden de mentoren. Ook wordt in de literatuur erkenning voor de inzet aangegeven. Het organiseren van overleg tussen mentoren voorafgaand aan en na afloop van de startgesprekken wordt aanbevolen.

3. Beleid 2015-2016

Uit het eerstejaaronderzoek kwam naar voren dat de meeste mentoren bereid zouden zijn een huisbezoek af te leggen maar dat het houden van startgesprekken op school beter haalbaar is. Het kost minder tijd en lijkt eenvoudiger te organiseren.

Naar aanleiding van het onderzoek heeft de directie in overleg met de teamleiders van de drie vakcolleges, besloten in schooljaar 2015-2016 het houden van een startgesprek in te voeren voor de mentoren van de klassen 1 voor alle leerlingen en hun ouder(s).

3.1 Voorbereiding voor schooljaar 2015-2016

Om de mentoren van de toekomstige klassen 1 te informeren over motivatie voor het houden van startgesprekken, de doelen en de uitvoering is een bijeenkomst georganiseerd voor de zomervakantie van 2015.

Vier van de zes mentoren waren niet betrokken bij het eerstejaaronderzoek. Twee mentoren waren er wel bij betrokken: één mentor was respondent (en voorstander van startgesprek) en de andere mentor is de docentonderzoeker.

De mentoren hebben een toelichting gehad over de uitkomsten van het eerstejaaronderzoek.

Tevens hebben zij (schriftelijke) informatie ontvangen over ouderbetrokkenheid en het startgesprek. Voor deze informatie is gebruik gemaakt van het boek 'Samenwerken aan schoolsucces, school en ouders in het VO en MBO' van Lusse en Diender (2014).

Ook is aan de mentoren gevraagd om mee te werken aan het tweedejaaronderzoek.

De vier mentoren die niet bij de informatiebijeenkomst aanwezig waren, hebben de informatie schriftelijk ontvangen.

Het verslag van de bijeenkomst waarin de afspraken voor de uitvoering is aan de directie en de betrokken mentoren gemaïld (bijlage 3). In grote lijnen komen deze afspraken overeen met de aanbevelingen uit het eerstejaaronderzoek.

3.2 Schooljaar 2015-2016

In de eerste week van het schooljaar 2015-2016 hebben de betrokken mentoren een mailing gehad met een toelichting en het format van het startgesprek. Ook is gevraagd om de startgesprekken in kaart te brengen met behulp van de meegestuurde overzichtslijst.

In bijlage 2 staat het concept format van het startgesprek zoals dat is opgesteld naar aanleiding van de doelen vanuit het eerstejaaronderzoek en vanuit de literatuur.

De doelen van het startgesprek zoals deze door de mentoren van het eerstejaaronderzoek zijn aangegeven, zijn:

1. wederzijdse kennismaking.
2. een beeld krijgen van het kind (zoals basisschoolperiode, hobby's, ambities).
3. wederzijdse verwachtingen uitspreken: wat verwachten ouders van de mentor, wat verwacht de mentor (school) van de ouders en verwachtingen van de leerling.
4. wat je als school / mentor kan bieden aan ondersteuning bij deze leerling (zoals Naschoolse Service) en wat de ouders kunnen bieden.

Uit de literatuur wordt ook het krijgen van een beeld van het onderwijsondersteunend gedrag van de ouders als doel aangegeven. In het format is dit opgenomen bij doelstelling 4 ondersteuning van de ouders (bijlage 2).

In het onderzoek wordt het format geëvalueerd als onderdeel van de uitvoering.

4. Onderzoekstrategie

4.1 Methode van dataverzameling

Als methode van dataverzameling is gekozen voor de methode bevragen door middel van interviews. Het doel van het onderzoek is om ervaringen met het houden van startgesprekken te onderzoeken. Op basis van de conclusies van de resultaten kan het startgesprek een volgende schooljaar anders, beter of met minder inspanning worden georganiseerd. Daarnaast moet de vraag of het startgesprek bijdraagt aan het behalen van de doelstelling – opbouwen van een vertrouwensband met ouder(s) en leerling, beantwoord worden.

Betrouwbaarheid:

Om de betrouwbaarheid van het onderzoek te vergroten is gezorgd voor brontriangulatie. Er is gebruik gemaakt van wetenschappelijk onderzoek zoals het onderzoek van Lusse (2013) in Rotterdam, van deskundigen door literatuuronderzoek (zoals Lusse & Diender, 2014) en door gesprekken met collega's.

Door te communiceren met collega's zoals de mentoren, de directie en de decaan is gezorgd voor draagvlak. Collega mentoren, de decaan en de onderzoeksbegeleider van AOS zijn gevraagd om als 'critical friends' feedback te geven op ontwerpproduct 'format startgesprek' en het onderzoek. In februari 2016 is er een gesprek geweest met de directie en is het conceptverslag aangeboden.

Ethische aspecten

Om ethisch te handelen zijn de onderstaande richtlijnen gehanteerd:

- er is overlegd met de directie over het onderzoek,
- de respondenten is om toestemming gevraagd om hen te betrekken in het onderzoek en zij zijn zo volledig mogelijk geïnformeerd,
- de respondenten hebben de gelegenheid gekregen om schriftelijk te reageren op het verslag van hun interview,
- de data van de respondenten wordt anoniem verwerkt,
- er is vertrouwelijk omgaan met de data van de respondenten,
- er wordt gezorgd voor een terugkoppeling aan de respondenten.

Methode

Gekozen is voor het bevragen van respondenten. Bevragen is een methode die past bij een evaluatieonderzoek. Door te bevragen wordt inzicht verkregen in informatie die niet direct waarneembare is (van der Donk & van Lanen, 2013). Het gaat om het evalueren van de ervaringen van de mentoren met en hun mening over het middel startgesprek.

Gekozen is voor het eenmalig bevragen door middel van een semigestructureerd interview. De respondenten worden individueel bevragd omdat het onderwerp gevoelig kan liggen en omdat de docentonderzoeker wil voorkomen dat de respondenten elkaar beïnvloeden. In overleg met de respondent wordt de locatie en de ruimte bepaald.

Respondenten

De respondenten voor het onderzoek zijn de mentoren van de klassen 1 afdeling VMBO van het DVC van de locatie Bovendonk en de locatie aan de Laan van België te Roosendaal. De mentoren zijn mentoren van de drie vakcolleges van het DVC.

In de bijeenkomst met mentoren van juni 2015 is afgesproken dat alle mentoren startgesprekken zouden gaan houden in schooljaar 2015-2016. Hierdoor voldoet het onderzoek aan de aspectenmethode (van der Donk & van Lanen, 2013). Alle belangrijke aspecten zijn vertegenwoordigd.

Er is gekozen om de mentoren van de klassen 1 te bevragen omdat zij de eerst betrokkenen zijn in het uitvoeren van de startgesprekken. Hun motivatie en inzet voor de uitvoering van de startgesprekken is essentieel. Zonder hun motivatie en inzet is er geen startgesprek en is er dus geen vroegtijdige eerste individuele kennismaking met de ouder(s).

De respondenten zijn vier vrouwelijke en twee mannelijke mentoren. De mentoren worden in dit verslag weergegeven in de zij-vorm in plaats van de hij-vorm.

De ervaring van de mentoren met het mentoraat varieert van 2 tot meer dan 20 jaar. Een van de respondenten betreft de docentonderzoeker zelf. In overleg met de begeleiders van de AOS is besloten dat de docentonderzoeker als 'gewone' respondent deelneemt aan het onderzoek.

4.2 Instrumenten

Voor het afnemen van de interviews is een leidraad opgesteld (bijlage 4). Volgens van der Donk & van Lanen (2013) dient een interview logisch te zijn opgebouwd met een inleiding, kern en slot, met onder andere eerst vragen naar eigen ervaring en daarna de meer algemene aspecten. Ook geven van der Donk & van Lanen (2013) een overzicht van verschillende soorten interviewvragen zoals directe en indirecte vragen, vervolgvragen en verdiepende vragen. In de interviewleidraad zijn onder andere deze verschillende soorten vragen opgenomen.

De interviewleidraad is gebaseerd op de doelstelling, de doelen en de uitvoering van het startgesprek. In de paragrafen 4.2.1., 4.2.2. en 4.2.3. wordt een onderbouwing en een toelichting gegeven over de opzet van de interviewleidraad.

4.2.1 Opbouw van de interviewleidraad.

De interviewleidraad is opgenomen in bijlage 4. De opbouw van de interviewleidraad is als volgt:

- de algemene gegevens:

de algemene gegevens zoals datum, begin tijd en eventuele bijzonderheden, worden genoteerd.

- de inleiding door de docentonderzoeker:

in de inleiding geeft de docentonderzoeker informatie over onder andere het doel, de wijze waarop geïnterviewd wordt en de afspraken over de verwerking van de data worden aangegeven.

Kern:

Het doel is inzicht te krijgen in de ervaringen en de mening van de mentoren van de klassen 1 met de gehouden startgesprekken, op het niveau van doelstelling/doelen en uitvoering.

- de opening:

de opening van het interview is een algemene inleiding voor de respondent. Er wordt onder andere gevraagd ervaring met het mentoraat en hun ervaring en voorkeur voor eenjarig of tweejarig mentoraat.

- de inleidende vragen:

Bij de inleidende vragen gaat het om spontaan inzicht te krijgen in wat de respondent als belangrijke ervaring ziet bij kennismaking met ouders van de leerlingen.

Het betreft vraag 1 zoals:

1a Had je voor dit schooljaar wel eens individuele kennismakingen / startgesprekken met ouder(s) en hun kind (huisbezoek?) gehouden?

1b Wat was je ervaring met deze startgesprekken/kennismakingsgesprekken?

Een deel van de data behoorden bij vraag 1 zijn onder te brengen in één van de categorieën van de vragen van de kern van de interviewleidraad.

- de essentie van het interview:

Het evalueren gebeurt op twee niveaus, namelijk op het niveau van doelstelling/doelen op het niveau van de uitvoering. Lusse (2014) zegt: *"Op het niveau van uitvoering constateer je of je de dingen goed doet en op het niveau van doelstelling of je de goede dingen doet. Beide zijn van belang voor een succesvolle implementatie"*(p. 96).

Voor het evaluatieonderzoek zijn deze twee niveaus van evalueren aangehouden:

A. evalueren op niveau op van doelstelling,

B. evalueren op niveau van uitvoering.

De beide niveaus worden verder toegelicht in respectievelijk paragraaf 4.2.2. en paragraaf 4.2.3. In paragraaf 4.2.4. wordt het slot van de interviewleidraad toegelicht.

4.2.2.A. Evaluatie op niveau van doelstelling.

De evaluatie op het niveau van doelstelling is gebaseerd op de drie te onderscheiden doelstellingen:

1. Evaluatie van de doelstelling van het startgesprek.

De doelstelling van het startgesprek is:

door het individuele contact met de ouder(s) en de leerling een vertrouwensband met de ouder(s), opbouwen waarbij het toekomstperspectief van de leerling centraal staat (Lusse, 2013). Ook een vertrouwensband met de leerling opbouwen is onderdeel van de doelstelling.

2. Evaluatie op beleidsvoorwaarden.

De doelstelling van het docentonderzoek is een bijdrage leveren aan het beleid van het DVC. De voorwaarden om startgesprekken onderdeel van het beleid te laten zijn/worden, zijn door de mentoren van eerstejaarsonderzoek (Wiersema, 2015) aangegeven als:

- waarbij het houden van de startgesprekken voor alle sectoren en dus voor alle mentoren verplicht is,
- dat er tijd en ruimte voor gegeven wordt.

3. Evaluatie van de doelen van het startgesprek.

De doelen van het startgesprek zoals deze geformuleerd zijn naar aanleiding van het eerstejaarsonderzoek (Wiersema, 2015) zijn:

1. wederzijdse kennismaking.
2. beeld krijgen van het kind (zoals basisschoolperiode, hobby's, ambities). In oktober 2015 is aan deze doelstellingen toegevoegd: Loopbaan Oriëntatie en Begeleiding (LOB).
3. wederzijdse verwachtingen uitspreken: wat verwachten ouders van de mentor, wat verwacht de mentor (school) van de ouders en verwachtingen van de leerling.
4. wat je als school/ mentor kan bieden aan ondersteuning bij deze leerling (zoals Naschoolse Service) en wat de ouders kunnen bieden (een beeld van het onderwijsondersteunend gedrag van de ouders).

De vragen van de interviewleidraad zijn genummerd. Bij de hoofdvragen zijn deelvragen geformuleerd. Bijvoorbeeld:

1. Evaluatie van de doelstelling van het startgesprek:

1.1.1 Draagt het SG bij aan vertrouwensband met ouders? (Levert het houden van SG een beter contact met ouder?)
1.2.1 Draagt het SG bij aan vertrouwensband met de leerling? (Levert het houden van SG een beter contact met de leerling?)

2. Evaluatie op beleidsvoorwaarden:

2.1.2 Vind je dat het verplicht moet worden voor alle sectoren/ alle mentoren klassen 1?
2.2.1 Voorwaarde tijd (1 uur) en ruimte krijgen van directie: Wat vind jij reëel qua tijd?

3. Evaluatie van de doelen van het startgesprek:

bij de vragen in de interviewleidraad zijn de vier doelstelling van het eerstejaars onderzoek en de nieuwe doelstelling LOB, terug te vinden. Ook is er een vraag opgenomen over mentoren nog andere doelen hebben voor het startgesprek.

3.1.1 Vind je dat het SG bijdraagt de wederzijdse kennismaking (met ouders en met leerlingen)?

4.2.1 Heb je door het gesprek een beeld gekregen van het onderwijsondersteunend gedrag van de ouder(s) thuis?
--

4.2.2.B Evaluatie op niveau van uitvoering.

De evaluatie op het niveau van uitvoering is gebaseerd op de voorwaarden vanuit het eerstejaaronderzoek (Wiersema, 2015) en vanuit de informatiebijeenkomst met mentoren van juni 2015 (bijlage 3) :

- 5 een startgesprek is met ouders van alle leerlingen,
 - 6 een startgesprek vindt plaats bij voorkeur voor schoolkamp, in ieder geval voor de herfstvakantie,
 - 7 de mentoren organiseren zelf de afspraken, bij voorkeur overdag,
 - 8 per locatie worden 1 of 2 avonden gereserveerd waarop de school open is,
 - 9 de mentoren laten geen lessen uitvallen,
 - 10 een leerling mag uit de les gehaald worden,
 - 11 het coaching uur kan gebruikt worden (het mentoruur niet),
 - 12 het startgesprek duurt maximaal 30 minuten. De tijd bewaken,
 - 13 de duur van het gesprek vooraf aan ouders aangeven,
 - 14 zorg dat alle drie de partijen (evenveel) aan het woord zijn, 'trialoog'.
 - 15 het gesprek gaat vooral over het *individuele* kind. Voor algemene schoolzaken is de informatiebijeenkomst,
 - 16 indien nodig een tweede gesprek plannen, eventueel zonder leerling,
 - 17 zorg voor een positieve/ 'huiselijke' sfeer: zoek een gezellig plek in de school. Zorg voor thee/koffie/ fris en iets lekkers,
 - 18 richtlijn voor voorbereiding en nawerk is totaal 30 minuten,
 - 19 gebruik het format startgesprek (dat is gebaseerd op de doelen van het eerstejaars onderzoek),
 - 20 het ingevulde format wordt bij de leerling in Magister geplaatst,
 - 21 belangrijke informatie wordt met de collega's gedeeld,
 - 22 het uitwisselen van ervaringen van mentoren voorafgaand aan de startgesprekken en
 - 23 uitwisselen van ervaringen van de mentoren na het houden van de startgesprekken.
- De vragen van de interviewleidraad zijn genummerd (bijlage 4). De nummering in de interviewleidraad komt overeen met de nummering zoals hier boven is aangegeven. Waar nodig zijn in de interviewleidraad deelvragen opgenomen, bijvoorbeeld:

5.1 Heb je van elke leerling tenminste 1 ouder gesproken?

5.2 Welke ouders heb je niet kunnen bereiken? Wat heb je ouders noemen om deze ouders te bereiken?
--

4.2.4 Slot van het interview:

Het interview wordt afgesloten met onder andere open vragen over het onderwerp (ouderbetrokkenheid thema startgesprek) en wat de respondent verder nog kwijt wil. Daarnaast is aan de mentoren gevraagd een overzichtslijst in te vullen voor aantallen (bijlage 2). De docentonderzoeker sluit af met toelichting dat het verslag ter goedkeuring wordt voor gelegd aan de respondent en bedankt de respondent voor de medewerking. De interviewleidraad is voorgelegd aan de begeleider van AOS.

4.3 Procedure

De respondenten hebben een mail ontvangen op 9 november 2015 waarin onder andere het doel en de opzet van interview vermeld stonden. Alle mentoren zegden hun medewerking toe. De meeste afspraken voor het interview werden gemaakt als de respondent de docentonderzoeker in de wandelgang tegen kwam. Met twee respondenten is een afspraak via de mail gemaakt. Het vinden van een geschikt tijdstip was bij twee mentoren lastig omdat deze aangaven een volle agenda of parttime dienstverband te hebben.

De interviews zijn gehouden in de periode van 11 november 2015 tot en met 12 januari 2016. Vijf interviews zijn afgenomen in de periode van 11 tot en met 19 november 2015. Een interview is na de kerstvakantie gehouden omdat de respondent afwezig was in de periode voor de kerstvakantie. Het doel van het interview wordt uitgelegd aan de respondenten. De duur wordt op maximaal 1 uur gesteld. De docentonderzoeker maakt tijdens interview aantekeningen en de geïnterviewde krijgt de uitgewerkt interviewleidraad per mail aangeboden ter correctie en/of om aanvulling te geven. Aangegeven wordt dat binnen vijf werkdagen de leidraad per mail moet worden geretourneerd, waarbij geen bericht van de respondent wordt opgevat als een goedkeuring van het verslag.

4.4 Data-analysetechnieken

De vragen van de interviewleidraad zijn gerubriceerd en gecodeerd volgens de indeling zoals deze in paragraaf 4.2. is aangegeven. De naam van de respondent is vervangen door een code (R en nummer). De data zijn per vraag en per respondent ingevoerd en vervolgens is er per vraag geanalyseerd. De geanonimiseerde versie van de data kan op aanvraag via de docentonderzoeker, worden ingezien.

5. Resultaten

In dit hoofdstuk worden de belangrijkste resultaten uit de 6 interviews met de mentoren van de klassen 1 van DVC VMBO beschreven. In paragraaf 5.1 worden de aantallen gesprekken beschreven. In paragraaf 5.2 worden de resultaten van de evaluatie op doelstelling, opnemen in beleid en de doelen (zoals beschreven in paragraaf 4.2.2.A) gegeven. In paragraaf 5.3 worden de resultaten van de evaluatie van de uitvoering (zoals beschreven in paragraaf 4.2.2.B) weer gegeven, aangevuld met de resultaten op het gebied van mentoraat.

5.1 Resultaten op aantallen en percentage

Met 87% van de ouders is voor de herfstvakantie een gesprek gehouden. Dit is 100 gesprekken van de 115.

Hoewel het de bedoeling was dat de leerlingen aan de gesprekken zouden deelnemen is dat niet door alle mentoren consequent uitgevoerd. De 100 gesprekken zijn daardoor te verdelen in 2 categorieën. De eerste categorie omvat de gesprekken waarbij de ouder(s) en hun kind aanwezig waren. Deze categorie is het startgesprek zoals die in de definitie is weergegeven (hoofdstuk 1.2): een vroegtijdig gesprek van de mentor met de ouder(s) *en* de leerling.

De tweede categorie omvat de gesprekken waarbij alleen de ouder(s) aanwezig was: een vroegtijdig gesprek van de mentor met de ouder(s) *zonder* de leerling. Deze categorie wordt in het vervolg van dit verslag aangeduid met '*vroegtijdig gesprek met ouder*'.

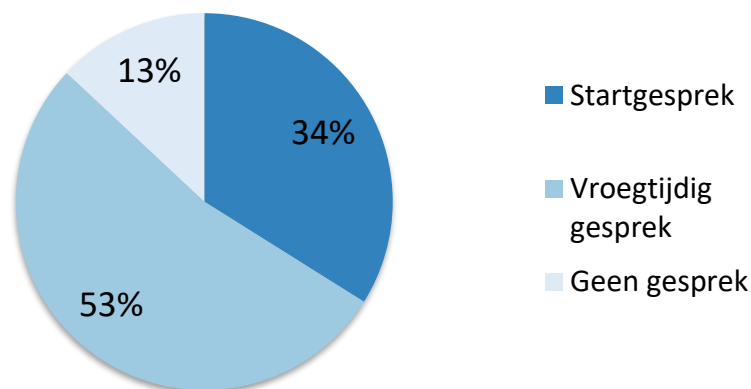
Van de 100 gesprekken zijn er 39 gesprekken gehouden in de categorie startgesprek (met leerling). Dit is circa 34% van de 115 mogelijke gesprekken.

Bij 61 van 100 gesprekken was alleen de ouder(s) aanwezig: categorie vroegtijdig gesprek met ouders. Dit betreft 53% van de 115 mogelijke gesprekken. In bijlage 5 zijn de resultaten per respondent weergegeven. In tabel 5.1 wordt een overzicht van aantal gesprekken en de percentages weer gegeven.

tabel 5.1 Overzicht van aantal gesprekken aan begin van het schooljaar met ouders met en zonder leerling (n=115)

aantal leerlingen	startgesprek (met ouders en leerling)	vroegtijdig gesprek met ouders zonder leerling	geen gesprek met mentor
115 (100%)	39 (34%)	61 (53%)	15 (13%)

In figuur 5.1 worden de percentage van tabel 5.1 weergegeven:

Figuur 5.1 percentage gesprekken

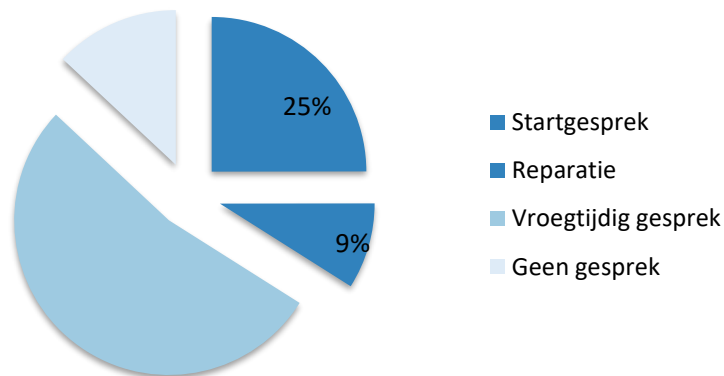
Categorie startgesprekken

Door twee mentoren is standaard de leerling uitgenodigd om bij het gesprek met hun ouder(s) aanwezig te zijn (categorie: startgesprek). Van de 34% nemen deze twee mentoren 25% voor hun rekening.

Per klas van 20 leerlingen hebben de overige vier mentoren bij twee of drie gesprekken de leerling erbij gehad (bijlage 5). Dit is 9% van de startgesprekken. Als belangrijkste redenen om deze gesprekken *we/* met de leerling erbij te voeren, werden gegeven:

- er is iets aan hand /er iets is gebeurt met de leerling,
- er zorg is over de leerling.

Figuur 5.2 verbeeldt de percentage waarbij 9% van de gesprekken gelabeld zijn als 'reparatiegesprekken'.

Figuur 5.2 percentage startgesprekken en 'reparatiegesprekken'

Categorie vroegtijdige gesprekken met ouders

Vier van de zes respondenten hebben de meeste gesprekken gedaan zonder dat de leerling bij het gesprek aanwezig was. Dit is de categorie 'vroegtijdige gesprekken met ouder(s)'. Dit betreft 53% van de 115 mogelijke gesprekken. Als redenen om de gesprekken zonder de leerlingen te houden, werden gegeven:

- een mentor wist niet dat de leerling bij het gesprek aanwezig zou moeten zijn,
- een mentor is van mening dat de ouders meer vertellen over de thuissituatie, hun zorgen over en problematiek van hun kind zonder dat hun kind erbij is,
- een mentor geeft aan de leerling in de les te laten,
- een mentor geeft aan het altijd zo gedaan te hebben.

Geen gesprek binnen gestelde termijn

Met vijftien ouder(s) is door de mentoren geen gesprek gehouden. Dit komt overeen met 13% van 115 mogelijke gesprekken.

Van deze 13% zijn er zeven gesprekken (6%) anders verlopen, namelijk:

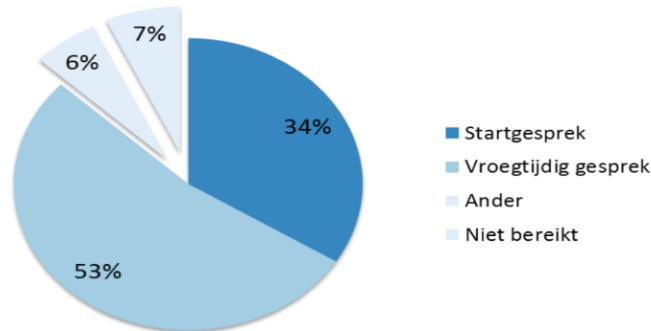
- zes ouders hebben wel een afspraak gemaakt maar hebben geen gesprek gehad omdat de mentor na de herfstvakantie zelf afwezig was.
- een ouder heeft een gesprek gehad met een teamleider in plaats van met de mentor.

Daarnaast zijn acht ouders niet bereikt door de mentoren binnen de gestelde termijn. Dit is 7% van 115 mogelijke gesprekken.

In bijlage 5 zijn de resultaten per mentor weergegeven. In tabel 5.2 wordt een overzicht van aantal gesprekken en de percentages weer gegeven en in figuur 5.3 worden deze percentages verbeeld.

Tabel 5.2 aantal en percentage niet gehouden gesprekken (n=115)

Aantal leerlingen	Niet/anders gehouden	namelijk:
115 (100%)	15 (13%)	
		7 geen / ander gesprek (6%)
		8 ouders niet bereikt (7%)

Figuur 5.3 verbeelding van percentage niet / anders gevoerde gesprekken

5.2 Resultaten op doelstelling, beleidsvoorwaarden en doelen

In deze paragraaf worden de resultaten op doelstelling, beleidsvoorwaarden en doelen zoals beschreven in paragraaf 4.2.2.A. weer gegeven.

5.2.1. Resultaten op de doelstelling startgesprek bijdragen aan vertrouwensband

Vertrouwensband met ouders

De vraag of de mentoren de indruk hebben dat een startgesprek / een vroegtijdig gesprek met ouders bijdraagt aan de vertrouwensband met de ouders werd door vijf mentoren positief beantwoord. Een mentor gaf aan: "Ik vind het zelf heel prettig dat ik zo intensief heb kennismemaakt met alle ouders en hun kind. Het niet goed kennen was voor mij een stressfactor." Een mentor geeft aan dat zij de gesprekken (meeste in de categorie vroegtijdige gesprekken met ouders) als zonde van de tijd heeft ervaren: "Van beide kanten omdat het een babbeltje wordt zonder al te veel bijzonderheden." Op de vraag of de gesprekken bijdragen aan de vertrouwensband met ouders antwoordde deze mentor: "Voor ouders naar de mentor wel." Een 'loos babbeltje' kan volgens de mentor de vertrouwensband van ouders versterken.

Vertrouwensband met leerlingen

Drie mentoren zijn van mening dat de startgesprekken bijdragen aan de vertrouwensband met de leerlingen. Twee van deze drie mentoren baseren zich op de door hun gevoerde startgesprekken. De derde mentor met vroegtijdige gesprekken, geeft aan te verwachten dat startgesprekken zullen bijdragen aan de vertrouwensband met leerlingen. Zij baseert dit op haar ervaringen met de rapportgesprekken waarbij ouders en leerling samen voor een gesprek bij de mentor komen. De drie mentoren die vooral vroegtijdige gesprekken hebben gehouden, verwachten niet dat deze gesprekken hebben bijdragen aan de vertrouwensband met de leerling. Mentoren die startgesprekken hebben gehouden geven aan dat de gesprekken bijdragen aan de vertrouwensband met de leerlingen. Gaat het om vroegtijdige gesprekken of 'reparatie' gesprekken dan lijkt het gesprek niet bij te dragen aan de vertrouwensband met de leerling.

5.2.2. Resultaat op opnamen in het beleid van DVC

Opnemen in beleid

Vijf van de zes mentoren vinden dat het startgesprek in het beleid van DVC opgenomen zou moeten worden en verplicht zou moeten worden voor de mentoren van de klassen 1 van alle drie de sectoren van DVC. Dit is het resultaat van de vragen in het slot van de interviewleidraad namelijk vraag 24: "Zou je de directie adviseren om het startgesprek op te nemen in het beleid? Wat zijn je voorwaarden?"

Eén mentor is niet voor een verplicht startgesprek: "Laat liever de keuze bij de mentor en de ouders. Bij leerlingen waar geen bijzonderheden bij zijn hoeven de ouders niet verplicht op startgesprek te komen."

Verandering in werkwijze

Vijf mentoren geven aan de nieuwe werkwijze voor groot deel overeenkomt met de eigen werkwijze in eerdere jaren. Hierbij moet worden opgemerkt dat drie van deze vijf mentoren veel vroegtijdige gesprekken (*zonder* de leerling) hebben gehouden, twee mentoren hebben startsgesprekken gehouden zoals bedoeld was.

Drie van vijf mentoren (vroegtijdige gesprekken) hebben in de voorgaande jaren gewerkt zoals beschreven in het onderzoek van schooljaar 2014-2015: de algemene informatieavond voor ouders, individuele gesprekken met ouders als de situatie daar aanleiding toe gaf en met de meeste ouders *en* de leerling gesproken tijdens het eerste rapportgesprek. Een van hen merkte op: "Ik heb nu de ouders veel eerder in het schooljaar gesproken." Een andere mentor van deze vijf, had in voorgaande jaren naast de informatiebijeenkomst ook met veel ouders al vroegtijdige gesprekken vanwege het grote aantal zorgleerlingen in de klas.

De twee mentoren hebben in de voorgaande jaren ook gewerkt zoals beschreven in het onderzoek van schooljaar 2014-2015 waarbij met de meeste ouders en hun kind gesproken werd tijdens het eerste rapportgesprek en hebben hun werkwijze aangepast door naast de algemene informatiebijeenkomst de startgesprekken (met leerling) te houden. Een van deze twee mentoren deed het afgelopen jaar veel vroegtijdige gesprekken en heeft nu de leerling aan het gesprek laten deelnemen (startgesprekken). Voor de tweede mentor was de verandering het grootst: voorheen werden het 'standaard pakket' geboden en op verzoek van ouders of mentor zelf enkele vroegtijdige gesprek aanhouden. Nu heeft de mentor alle leerlingen samen met hun ouder(s) in de eerste weken van het schooljaar gesproken. Deze twee mentoren zijn positief over het startgesprek: het contact met de leerling verbeterd (ook aandacht voor de stille leerlingen), meer inzicht in beeld van de leerling en meer inzicht in contact tussen leerling en ouder(s).

5.2.3. Resultaten op doelen van startgesprek

Op het format van het startgesprek staan de vier doelen die de mentoren willen bespreken met de ouders en de leerling. Er is geëvalueerd of deze vier gespreksdoelen gehaald worden. De resultaten hiervan worden weergegeven. Het doel/gespreksonderwerp LOB is in het schooljaar 2015-2016 toegevoegd. Of dit doel gehaald wordt, is ook geëvalueerd. Als laatste worden eventuele nieuwe doelen beschreven.

1. Het doel: wederzijdse kennismaking

Alle mentoren vinden dat de gesprekken bijdragen aan de kennismaking met de ouders. De twee mentoren die startgesprekken hebben gehouden geven aan dat het bijdraagt aan de kennismaking met ouder(s) *en* kind. Ook de rustige kinderen krijgen zo aandacht.

De mentoren die vroegtijdige gesprekken met ouders hebben gehouden (zonder leerling) geven aan dat het niet bijdraagt aan kennismaking met de leerlingen. Voor de kennismaking met de leerlingen worden andere activiteiten gedaan bijvoorbeeld gesprekje in het mentoruur of door de

leerlingen vragenlijstje te laten invullen. Een mentor geeft aan: "Aan het begin van het schooljaar met elke leerling buiten de klas / of in het mentoruur persoonlijk contact gemaakt."

2. Het doel: beter beeld van het kind

De twee mentoren die startgesprekken hebben gehouden geven aan dat zij eerder in het schooljaar een beeld hebben van de leerling: "Eerder en completer doordat ik ook medeleven en trots zie van leerling en de ouders, het blijft veel beter hangen dat het lezen van een dossier". Een van de vier mentoren die vroegtijdige gesprekken hebben gehouden, geeft aan dat het beeld van het kind beter is door de gesprekken. De andere drie mentoren geven aan het niet bijdraagt aan beter beeld van het kind. Zij investeren op een andere manier in het krijgen van een beeld van de leerling bijvoorbeeld door individuele gesprekken met leerlingen.

3. Het doel: wederzijdse verwachtingen uitspreken

Alle zes mentoren vinden dat de gesprekken bijdragen aan het uitspreken van wederzijdse verwachtingen.

Vier van de mentoren hebben onder andere de verwachting van de ouders dat zij:

- contact opnemen als er iets speelt,
- hun kind begeleiden: zoals de eerste weken, huiswerk, magister, agenda. Een mentor verwoordde de verwachting als volgt: "Open staan voor, meedenken met en sturen van hun kind en vragen hoe de dag was."

De mentoren geven aan wat ouders als de belangrijkste verwachtingen van de mentor mogen hebben: dat zij aanspreekpunt zijn voor ouder(s) en dat de mentor contact opnemen als er bijzonderheden zijn.

Een mentor geeft aan dat als zij aan de ouders vraagt wat ouders van de mentor verwachten, ouders het moeilijk vinden daarop antwoord te geven.

De verwachtingen die mentoren hebben voor de leerling omschreef een mentor als volgt: "Doen wat gevraagd wordt dan valt niemand uit!" Daarmee bedoelt de mentor zaken als op tijd komen, boeken bij zich hebben, huiswerk gemaakt hebben en proefwerken geleerd hebben. De mentoren verwachten dat de leerlingen contact zoeken als er iets is. Waarop een mentor aanvulde met: "En niet meteen naar huis appen."

4. Het doel: de onderwijs-ondersteuningsbehoefte van de leerlingen in beeld krijgen.

4.a. Ondersteuning die de mentor / de school kan bieden

De zes mentoren hebben de ondersteuning die de school kan bieden, kunnen bespreken. Ouders kunnen verkeerde verwachtingen hebben bij aanbod vanuit school. Als voorbeeld werd de naschoolse service / huiswerkklas genoemd: dit is zelfstandig werken in een rustige omgeving en geen bijles.

4.b. Onderwijsondersteunend gedrag van ouders

De zes mentoren geven aan dat ze door de gesprekken wel een beeld krijgen van het onderwijsondersteunende gedrag van ouders thuis. Door te vragen naar bijvoorbeeld de basisschoolperiode krijg je daar een beeld van. Eén mentor vraagt er naar: "Wat doet u voor uw kind voor school?". "Het maakt vooral ook duidelijk waarin ik verwacht dat sommige ouders te kort gaan schieten" zei een mentor. Of ouders ook de ondersteuning bieden die zij aangeven, wordt wel eens in twijfel getrokken. Twee mentoren leggen de afspraken vast en één van deze mentoren stuurt de ouders een mail met de afspraken. De overige vier mentoren noteren het op het format.

5. Het toegevoegde doel loopbaanoriëntatie en -begeleiding (LOB)

De twee mentoren die startgesprekken hebben gehouden vinden LOB een passend thema voor het startgesprek. Het is een manier om na te gaan of de leerling bij het goede vakcollege zit. Veel

leerlingen weten nog niet wat ze later willen worden: een globale richting weten is voldoende voor de eerste klas. Dit globale weten wat je wilt, is ook voldoende om na te gaan of de leerling in het goede vakcollege zit. Op een later moment zoals in coachingsgesprek en/of het mentoruur wordt er weer/ook naar LOB gevraagd.

De vier mentoren met vroegtijdige gesprekken met ouders, vagen op een ander moment de leerlingen naar LOB. Twee mentoren geven aan LOB niet structureel na te vragen of vinden het nog te vroeg voor de leerlingen om een beeld te hebben van 'wat je later wilt gaan doen'.

6. Andere doelen

De mentoren geven geen andere of nieuwe doelen aan voor het startgesprek. Een mentor geeft een verfijning voor het format aan bij doel 'een beeld van de leerling'. Dit doel aanvullen met 'gezondheid/medicatie' en met 'welke ondersteuning heeft uw kind gehad?' (zie 5.3).

5.3 Resultaten op uitvoeringsniveau

In deze paragraaf worden de resultaten van de evaluatie van de uitvoering (zoals beschreven in paragraaf 4.2.2.B) weer gegeven. De belangrijkste resultaten worden toegelicht en zijn door middel van subtitels aangegeven. Het nummer achter de subtitel komt overeen met het nummer in de interviewleidraad (bijlage 4)

Een startgesprek is met ouder(s) van *alle* leerlingen (5)

Met de ouder(s) van elke leerling uit de klassen 1 zou een gesprek moeten plaats vinden.

Zoals beschreven in paragraaf 5.1.1 hebben de mentoren met 87% van de ouder(s) een gesprek gehad voor de herfstvakantie.

Twee ouders wilden niet voor een gesprek naar school komen. Van een leerling is dit bij de teamleider neergelegd. Bij de andere leerling heeft de mentor niet het gevoel dat er een probleem is: zij spreekt de ouders met het eerste rapport.

In totaal waren acht ouders moeilijk bereikbaar. Het vele bellen en mailen om deze ouders te bereiken voor het maken van een afspraak, wordt door de (vier) mentoren als frustrerend ervaren.

Een startgesprek vindt plaatst bij voorkeur voor schoolkamp, voor de herfstvakantie (6)

Drie van de zes mentoren hebben hun gesprekken kunnen voeren voor de herfstvakantie. Drie mentoren hebben langer tijd nodig gehad: een mentor had zes afspraken na de herfstvakantie gepland maar viel zelf uit. Bij twee mentoren ging het om een of twee gesprekken over leerlingen waar volgens de mentoren geen zorg over is. Een mentor heeft alle startgesprekken in de eerste twee weken gehouden.

Alle mentoren vinden dat het gesprek aan het begin van het schooljaar moet. Drie van zes mentoren zouden de gesprekken voor het schoolkamp willen voeren (voor week 5). Dat de leerling dan nog maar kort op school is, lijkt voor deze mentoren geen probleem. Eén van deze drie mentoren zou graag enkele gesprekken voor de zomer voeren (zeker als informatiebijeenkomst ook voor de zomer zou zijn) vooral bij de leerlingen met zorg.

Voor de herfstvakantie de gesprekken voeren lijkt voor de overige drie mentoren een goede termijn. Als voordeel van een gesprek voeren na enkele weken in het schooljaar geven de mentoren aan zelf een beter beeld van de leerling te hebben dan dat het gesprek in de eerste of tweede week plaats zou vinden.

De mentoren organiseren zelf de afspraken, bij voorkeur overdag (7)

Drie mentoren bellen de ouders voor een afspraak en drie mentoren gebruiken vooral de mail. De afspraken kunnen ook direct gemaakt worden tijdens informatiebijeenkomst.

Mentor zijn en een parttimebaan hebben, maakt het moeilijk om de afspraken gepland te krijgen.

Ook het moeten pendelen tussen twee locatie maakt het lastig. Eén van de mentor heeft daarom telefonisch de ouders al (voor de herfstvakantie) eens gesproken. Een mentor is terug gekomen op haar vrije dagen om de gesprekken te voeren voordat zij een periode afwezig was.

Het zelf kunnen plannen vinden de mentoren prima: het geeft ook een gevoel van vrijheid meldde een mentor. Een mentor heeft zes gesprekken op een dag gehouden (met tussenpozen). Dit was eigenlijk te veel om zelf helder de gesprekken 'op te slaan'.

Niet bereiken van ouders werkt wel frustrerend en kostte veel tijd.

Per locatie worden 1 of 2 avonden gereserveerd waarop de school open is (8)

De mentoren hebben alle 100 gesprekken overdag kunnen houden. De school is tot 18.00 uur open en de mentoren geven aan dat het niet nodig was om 's avonds gesprekken te plannen. "Afspraken maken overdag lukt wel als je zelf als mentor ook flexibel bent" aldus een mentor. De mentoren willen ook geen gesprekken in de avond houden, mede om gezin en werk goed te kunnen combineren. "Het begin van het schooljaar is al een drukke periode met veel avonden zoals informatieavond en schoolkamp." lichtte een mentor toe.

De mentoren laten geen lessen uitvallen (9)

De mentoren plannen de gesprekken buiten hun eigen lessen om. Een mentor werd ingezet voor invallessen ondanks dat er gesprekken gepland waren en haar agenda geblokkeerd was. De mentor heeft dit als heel vervelend ervaren, vooral ook naar de ouders toe omdat de afspraken afgezegd moesten worden. Deze mentor heeft vier ouders moeten af bellen.

Een leerling mag uit de les gehaald worden (10)

De twee mentoren die startgesprekken (met leerling) hebben gehouden hebben leerlingen uit de les gehaald. Ze hebben rekening gehouden met het lesrooster van de leerling. Zo werden de leerlingen niet uit de les gehaald bij de kernvakken.

De mentoren die enkele gesprekken (9%) hebben gevoerd met de leerling erbij, hebben meestal deze gesprekken buiten de lessen van de leerling gehouden. Vaak betrof dit gesprekken omdat er iets met de leerling was (reparatiegesprek).

Vijf van de zes mentoren zijn er voor dat leerlingen uit de les gehaald mogen worden daardoor zijn de gesprekken goed te plannen. Een mentor die vroegtijdige gesprekken heeft gehouden, geeft voorrang aan de les.

Het coachingsuur kan gebruikt worden (het mentoruur niet) (11)

Het coachingsuur is een uur op de lestabel van de leerlingen waarin zij geen les hebben maar waarin de mentor een afspraak voor een individueel gesprek kan maken. Het coachingsuur werd een enkele keer wel benut voor gesprekken met ouders.

Het startgesprek duurt maximaal 30 minuten. De tijd bewaken (12)

De twee mentoren die startgesprekken hebben gehouden, hebben voor nagenoeg alle gesprekken meer tijd nodig. De ene mentor tussen 45 - 60 minuten, de andere mentor 30 meestal rond de 40 minuten. Deze laatste merkte op: "30 minuten is niet royaal maar vraagt vlot en doelgericht werken. Gaande weg werd ik er meer bedreven in om alle partijen aan het woord te laten...en ging ik minder ver over de tijd." De leerling was vaak al terug naar de les en het laatste deel van het gesprek was ook afronden met de ouders, vaak nog een aanvulling op het gesprek en uitgeleide doen. Er was een gesprek van circa 20 minuten: een 'model leerling', de moeder was goed bekend met DVC door een ouder kind op school te hebben en moeder is lid van de ouderraad.

Vier mentoren met vroegtijdige gesprekken, geven aan dat het goed is dat er een richtlijn van 30 minuten gesprekstijd is: "30 minuten is voor de meeste gesprekken voldoende.", "Voor complexe situatie was het niet genoeg." Alle mentoren namen ook meer tijd bij complexe situaties.

Een mentor merkte op dat er geen richtlijn voor de tijdsduur hoeft te komen: "je wilt een goed gesprek en dat is niet aan een tijd gebonden." Haar gesprekken waren tussen de 20 en 40 minuten waardoor zij zich wel in de richtlijn kan vinden.

De duur van het gesprek vooraf aan ouders aangeven (13)

Tijdens de informatiebijeenkomst worden het doel / de doelen van het gesprek aangegeven. Als

doel wordt vooral de kennismaking aangegeven. De andere doelen worden minder vaak genoemd. De duur van het gesprek wordt door vier mentoren bij het maken van de afspraak aangegeven.

Zorg dat alle drie de partijen (evenveel) aan het woord zijn, 'trialog' (14)

De twee mentoren die startgesprekken hebben gehouden zijn redelijk tevreden over de inbreng van leerling en ouder(s). Een mentor geeft aan dat zij graag de leerling meer ruimte (denktijd) zou willen geven om langer bij een vraag/thema stil te staan maar door de tijddruk (30-40 minuten) zich genoodzaakt voelt om "door te gaan." Deze mentor heeft in de eerste twee weken het schooljaar de startgesprekken gehouden en heeft de leerlingen vooraf niet individueel gesproken.

De andere mentor heeft de startgesprekken later in het schooljaar gehouden. Zij had daardoor een beeld van de leerling en heeft voor de gesprekken meer tijd genomen (45-60 minuten). Deze mentor geeft aan de leerling de ruimte te geven: "Ik zou het zo weer doen."

Bij sommige gesprekken ging de leerling na enige tijd terug naar de les waardoor de ouders ook in de gelegenheid werden gesteld de mentor alleen te spreken.

Vier mentoren hebben vroegtijdige gesprekken met ouders gehouden: een mentor verwacht dat zij ook de leerling de ruimte zal geven in een startgesprek op grond van haar ervaring met de rapportgesprekken.

Drie mentoren hebben met enkele gesprekken de leerling erbij gehad, gesprekken naar aanleiding van een probleem: "Soms komt er iets te weinig uit de leerling zelf maar dat is logisch - als puber - waar je ouders bij zitten." aldus een mentor.

Het gesprek gaat vooral over het *individuele* kind. Voor algemene schoolzaken is de informatiebijeenkomst (15)

Alle mentoren geven aan dat het individuele kind van de ouders centraal staat, niet de klas of de school. Een mentor zei: "De ouders vertellen graag over hun kind."

Indien nodig een tweede gesprek plannen, eventueel zonder leerling (16)

Er zijn geen gesprekken na 30 minuten afgekapt om op een later tijdstip een tweede gesprek te plannen. Mentoren nemen meer tijd voor de gesprekken. Het uitlopen van gesprekken wordt opgevangen door ruim tijd tussen gesprekken te plannen.

Zorg voor een positieve / 'huiselijke' sfeer: zoek een gezellig plek in de school. Zorg voor thee, koffie, fris en iets lekkers (17)

Alle mentoren geven aan dat vrijwel alle gesprekken in positieve informele sfeer zijn verlopen. Bij gesprekken waarbij het gaat om leerlingen met problemen, kan de sfeer iets minder positief zijn. De rol van gastvrouw/heer nemen de meeste mentoren graag op zich: voor de meeste was het geen moeite om koffie of thee te halen. Voor twee mentoren kostte het veel tijd omdat er ook iets voor de leerling gehaald moest worden (drinken en iets lekkers) en bij een mentor was de catering niet correct verlopen.

Richtlijn voor voorbereiding en nawerk is totaal 30 minuten (18)

Vijf mentoren vinden het lastig om aan te geven hoeveel tijd nodig is om het gesprek voor te bereiden. Het dossier lezen kost tijd. De meeste mentoren lezen de dossiers vooraf en maken aantekeningen met als motivatie om goed voorbereid te willen zijn voor het gesprek. Als een mentor lid is van de toelatingscommissie dan kent de mentor de dossiers al redelijk.

Een mentor leest de dossiers niet vooraf. Deze mentor heeft daardoor weinig voorbereidingstijd (circa 15 minuten).

De vijf mentoren schatten dat 30 minuten voorbereiding reëel is.

Verder kost het maken van de afspraken tijd en willen de mentoren het gesprek ook voorbereiden zoals 'wat is het beeld van het kind *tot nu toe op school*'.

De tijd die nodig is na het gesprek is voor de meeste mentoren redelijk beperkt. De drie mentoren die blind kunnen typen of netjes kunnen schrijven tijdens het gesprek, hebben weinig tijd na afloop nodig.

Gebruik het format startgesprek (19)

Vier mentoren waaronder de twee mentoren met startgesprekken, hebben het format gebruikt bij elk gesprek en zijn tevreden over het format. Zij maken er (digitaal) aantekeningen op.

Een mentor heeft het format na enkele gesprekken bekeken en gaf aan de doelen overeenkomen met haar eigen gespreksdoelen. Een mentor maakt aantekeningen en mailt de ouders.

Een mentor zag graag dat het format werd aangepast. Bij het item 'beeld van de leerling' zag zij graag 'gezondheid/medicatie' en 'welke ondersteuning heeft uw kind gehad?' toegevoegd. De motivatie van de mentor is: "zeker nu we met Passend Onderwijs meer op dit gebied tegenkomen. Het staat niet altijd in het dossier van de basisschool."

Het ingevulde format wordt bij de leerling in Magister geplaatst (20)

Vier mentoren plaatsen het ingevulde format in Magister bij de betreffende leerling. Twee mentoren plaatsen aantekeningen bij de betreffende leerling in Magister. De aantekeningen en het format zijn te lezen door onder andere de teamleden (niet door de ouders of de leerlingen).

Belangrijke informatie wordt met de collega's gedeeld (21)

Drie van de zes mentoren hebben informatie uit startgesprekken gedeeld met teamleden bijvoorbeeld in het klassenvoorstellen aan team of in de leerlingbespreking. Het moment van voeren van het (start)gesprek in het schooljaar lijkt invloed te hebben op wat met collega's gedeeld wordt: in twee sectoren wordt in de sectorvergadering de klas besproken met / voorgesteld aan het team waarin de informatie uit de gesprekken wordt meegenomen. Ook wordt informatie gedeeld bij de leerlingbespreking: dit is een bespreking waarin leerlingen met zorg, opvallend gedrag of bijzonderheden worden besproken met het team.

Uitwisselen van ervaringen van mentoren voorafgaand aan startgesprek en informatiebijeenkomst voor mentoren (22)

De twee mentoren die bij de bijeenkomst voor mentoren voor de zomer aanwezig waren, hebben startgesprekken gehouden, het format gebruikt en de afgesproken uitvoering gevolgd. De ene mentor had graag alle startgesprekken gedaan maar heeft er zes niet kunnen doen van wege afwezigheid.

De mentor die de bijeenkomst gedeeltelijk heeft bijgewoond, heeft voornamelijk vroegtijdige gesprekken gehouden en de mail met het format pas geopend nadat zij een aantal gesprekken gevoerd had.

De drie mentoren die niet aanwezig waren hebben ook voornamelijk vroegtijdige gesprekken gehouden. Van deze drie mentoren heeft een mentor het format gebruikt maar gemist dat de leerling bij de gesprekken zou moeten zijn. Een andere mentor gaf aan het verslag en het format "anders geïnterpreteerd te hebben". En de derde mentor werkte volgens eigen werkwijze en met eigen aantekeningen.

Alle mentoren geven aan dat een informatiebijeenkomst voor de mentoren vooraf noodzakelijk is.

Een verplichte briefing lijkt wenselijk om de doelstelling en de uitvoering te bespreken.

Voor degene die de bijeenkomst missen zou er een persoonlijke briefing moeten zijn.

Uitwisselen van ervaringen van mentoren na het houden van de startgesprekken (23)

Vier mentoren zijn voor een korte gezamenlijke evaluatie na afloop van de startgesprekken om te evalueren en om het format en/of de uitvoering bij te stellen. Eventueel ook om ervaringen te delen als daar behoefte aan is.

Twee mentoren vinden het niet noodzakelijk waarvan één aangeeft dat opmerkingen schriftelijk door gegeven kunnen worden.

Aanvulling op gebied van mentoraat

Vijf van de zes mentoren weten niet of weten niet zeker of hun mentoraat een tweearig mentoraat is. Twee mentoren hebben wel voorkeur voor tweearig mentoraat. Drie mentoren hebben geen voorkeur. Het is ook afhankelijk van 'de klik' met klas, bij welk vakcollege de mentor werkt, of de mentor heeft geen ervaring met een tweearig mentoraat.

Een mentor heeft een tweejarig mentoraat. Dit heeft ook haar voorkeur: het maakt de investering van de startgesprekken aan het begin van het eerste schooljaar ook zinvoller omdat je weet dat je voor twee schooljaren een relatie aangaat. Leerjaar 2 wordt betreft investeren in de relatie met ouders en leerling als minder intensief ervaren.

6. Conclusies, aanbevelingen en discussie

De hoofdvraag van het onderzoek is: hoe draagt het houden van startgesprekken door de mentoren van de klassen 1 bij aan de doelstelling vroegtijdig een relatie op te bouwen met ouders? Als eerste worden de conclusies gepresenteerd. Vervolgens staat in paragraaf 6.2 de discussie en in paragraaf 6.3 de aanbevelingen vermeld.

6.1 Toelichting conclusies

Een startgesprek is een belangrijk middel om ouderbetrokkenheid effectief vorm te geven. Het startgesprek voldoet aan alle 10 de succesfactoren (hoofdstuk 2.1) om met ouders samen te werken aan het toekomstperspectief van hun kind. In de conclusies zijn de meest herkenbare succesfactoren en aandachtspunten volgens Lusse (bijlage 1) aangegeven [in blauw](#).

De afspraak was dat de mentoren van de klassen 1 van DVC VMBO in schooljaar 2015-2016 met de ouders van alle leerlingen een startgesprek zouden houden voor de herfstvakantie. Om de zes mentoren voor te bereiden op deze interventie was een bijeenkomst belegd waarin onder andere de doelstelling van startgesprekken, de doelen van het gesprek en de voorwaarden voor de uitvoering zijn besproken. De mentoren hebben een format van het startgesprek ontvangen.

Conclusies

Van de 115 mogelijke gesprekken zijn er 100 gesprekken met ouders gevoerd.

[Succesfactor 2. School maakt vroegtijdig kennis met alle ouders.](#)

[Succesfactor 6. School voedt het gesprek tussen ouders en het kind thuis.](#)

Met 15% van de ouders is geen gesprek gevoerd, bij 7% waren de ouders niet bereikbaar binnen de gestelde termijn.

[Succesfactor 3. School heeft contact met een ouder en indien nodig ook met een andere begeleider van het kind. Het is belangrijk aandacht te hebben voor de groep ouder\(s\) die niet willen of kunnen communiceren met school. Samen met de ouder in het netwerk van het gezin zoeken naar een volwassene die de ouder bij kan staan in de ondersteuning in de begeleiding van het kind \(Lusse, bijlage 1\).](#)

Bij eenderde van de gesprekken (34%) was de leerling aanwezig. Bij een kwart van deze gesprekken (25%) zijn uitgevoerd zoals het bedoeld was: het (eerste) individuele gesprek op school tussen mentor, ouder(s) van leerlingen *en* de leerling aan het begin van het schooljaar op een positieve manier. Deze gesprekken zijn gevoerd door twee van de zes mentoren.

[Succesfactor 4. School nodigt de leerling standaard uit bij reguliere individuele contacten met ouders. De leerling is op de hoogte met wat er besproken wordt \(Lusse, bijlage 1\).](#)

Bij eentiende van de gesprekken (9%) was de leerling ook aanwezig maar waren dit gesprekken die vanwege zorg om de leerling of omdat er iets aan de hand was/ gebeurt was, gevoerd zijn. Met ruim de helft van de ouders (53%) is een gesprek gevoerd waarbij de leerling niet aanwezig was, de vroegtijdige gesprekken met ouders genoemd. Deze gesprekken zijn gevoerd door de overige vier mentoren. De motivatie om de gesprekken zonder de leerling te voeren is onder andere het niet weten dat de leerling erbij hoort te zijn, dat de gesprekken met ouders altijd al zonder leerling gevoerd werden en van mening zijn dat de ouders meer vertellen over de thuissituatie en hun kind zonder dat hun kind erbij is.

De ervaring van een mentor met startsgesprekken was dat in de afronding van het gesprek na het vertrek van de leerling door de ouders nog aanvullende informatie werd gegeven.

[Bij problemen kan het wenselijk zijn om gesprekken zonder de aanwezigheid van de leerling te voeren \(Lusse, bijlage 1\).](#)

Bijna alle gesprekken zijn gevoerd voor de herfstvakantie. Alle zes de mentoren vinden ook dat de gesprekken aan het begin van het schooljaar gehouden moeten worden en vinden dat voor de herfstvakantie een goede termijn is. Drie van de zes mentoren zouden de gesprekken graag voor het schoolkamp (week 5) willen houden. Vroeg in het schooljaar gesprekken houden, voorkomt dat je pas kennis maakt met de ouders als er al iets aan de hand is met de leerling (de Vries, 2013)
[Succesfactor 2. School maakt vroegtijdig kennis met alle ouders.](#)

Twee mentoren hebben startgesprekken gehouden: een mentor hield in voorgaande jaren al vroegtijdige gesprekken en voor haar was het een kleine stap om de leerling aan het gesprek deel te laten nemen. Voor de andere mentor was het een grote verandering: in voorgaande jaren werden de meeste ouders en hun kind 'pas' individueel gesproken met het eerste rapportgesprek. Bij de mentoren van de vroegtijdige gesprekken gaf een mentor aan altijd al vroegtijdige gesprekken te voeren met ouders, twee mentor gaven aan dat zij de ouders nu eerder in het schooljaar hadden gesproken en bij de vierde mentor was dit waarschijnlijk ook het geval maar is dit niet duidelijk geworden. Door het houden van startgesprekken en vroegtijdige gesprekken zijn er in vergelijking met eerdere jaren door deze zes mentoren meer ouders individueel gesproken in de periode voor de herfstvakantie.

[Succesfactor 2. School maakt vroegtijdig kennis met alle ouders.](#)

De doelstelling van de startgesprekken is een vertrouwensband met de ouders opbouwen (paragraaf 5.2.1). De twee mentoren die startsgesprekken hebben gehouden bevestigen dat het gesprek bijdraagt aan deze vertrouwensband. Drie van de vier mentoren met vroegtijdige gesprekken geven aan dat zij ook vinden dat hun gesprekken bijdragen aan de vertrouwensband met de ouders.

De twee mentoren met startgesprekken geven aan dat de gesprekken ook bijdragen aan de vertrouwensband met de leerling. De vier mentoren met vroegtijdige gesprekken geven aan dat de gesprekken niet bijdragen aan de vertrouwensband met de leerlingen en dat zij andere activiteiten hebben om een deze band op te bouwen zoals individuele gesprekken met leerlingen.

De vier doelen van het startgesprek te weten (paragraaf 5.2.3): wederzijdse kennismaking, een beter beeld van het kind krijgen, wederzijdse verwachtingen uitspreken en onderwijs-ondersteuning behoeft van de leerling in beeld krijgen (waaronder een beeld van het onderwijs-ondersteunend gedrag van de ouders krijgen), worden door de twee mentoren met de startsgesprekken gehaald. Het in schooljaar 2015 toegevoegde doel LOB wordt door de twee mentoren met startsgesprekken ook behaald.

De mentoren met vroegtijdige gesprekken geven aan doel LOB niet of niet altijd te behalen. Wel wordt het doel wederzijdse kennismaking met de ouders behaald (wederzijdse kennismaking met de leerling wordt niet behaald). Ook een beter beeld van het kind krijgen wordt volgens de mentoren niet behaald met vroegtijdige gesprekken omdat zij op een andere wijze zich een beeld vormen van de leerling. Het doel wederzijds verwachtingen bespreken wordt wel behaald als het gaat over verwachtingen tussen ouder(s) en mentor. Wat de school kan bieden aan ondersteuning en een beeld vormen van het onderwijs-ondersteunend gedrag van de ouders wordt wel behaald.

De doelen van het startgesprek staan vermeld op het format Startgesprek. Het format Startgesprek is door vier mentoren gebruikt, namelijk door de beide mentoren met de startgesprekken en door twee van de vier mentoren met vroegtijdige gesprekken. Een mentor (met vroegtijdige gesprekken) wilde graag een aanvulling op het format (bijlage 6). De vier mentoren hangen het format in Magister waardoor de informatie ook voor anderen beschikbaar is.

Alle zes mentoren zijn gewend om belangrijke informatie in te brengen in de overlegsituaties als het klassenvoorstellen en de leerlingbespreking.

De mentoren maken liefst zelf de afspraken behalve als ouders niet of slecht bereikbaar zijn. Alle 100 gesprekken zijn overdag gevoerd. Door zelf te kunnen plannen binnen een ruime periode

lukte het de mentoren altijd om overdag een afspraak te maken met de ouders.

[Succesfactor 1 School zorgt er voor dat de ouders zich welkom voelen: vooral ouders die een hoge drempel ervaren, zijn geholpen met een duidelijke en tijdige uitnodiging van school.](#)

De mentoren geven aan dat zij geen gesprekken in de avond willen houden.

Wel moet voorkomen worden dat een mentor invallessen moet geven als er gesprekken gepland zijn.

De twee mentoren die startgesprekken hebben gehouden, hebben indien nodig de leerlingen uit de les gehaald maar niet als het een algemeen vormend vak (avo) betrof. Vijf van de zes mentoren zijn voor het uit de les mogen halen van een leerling daardoor zijn de gesprekken goed te plannen. (De zesde mentor is niet voor startsgesprekken).

De richtlijn was om 30 minuten voor een startgesprek uit te trekken. Bij vroegtijdige gesprekken was het redelijk haalbaar om binnen deze tijd het gesprek te voeren. De twee mentoren met startsgesprekken was 30 minuten te kort ook om alle drie de partijen aan het woord te laten en alle doelen te behalen.

Lusse (2014) geeft voor een kennismakingsgesprek 30 minuten aan waarbij gesproken moet worden over de rollen van alle partijen, over school en thuis en over de vrije tijd van het kind. Zijn er meer specifieke doelen dan moet de duur worden aangepast.

Zowel de twee mentoren van de startgesprekken als de vier mentoren van de vroegtijdige gesprekken gaven er de voorkeur aan gesprek langer dan 30 minuten te laten duren dan het gesprek af te breken en een vervolgspraak te maken.

Vijf van de zes mentoren willen het gesprek voorbereiden en dat kost tijd: de afspraak maken, het dossier lezen en een beeld vormen van de leerling op school tot nu toe. Ze geven aan dat 30 minuten per leerling een goede richtlijn is. Een mentor ging met open vizier het gesprek in. Het nawerk wordt door geen van de mentoren als een tijdrovend ervaren.

Zowel in het startgesprek als in de vroegtijdige gesprekken stond de individuele leerling centraal. [Succesfactor 5. School zorgt voor interactie, dialoog en uitwisseling voor informatie met ouders. Waarbij alle partijen aan het woord komen en de ontwikkeling van de leerling thuis en op school besproken wordt. Lusse \(bijlage1\) geeft aan dat een vroegtijdig kennismakingsgesprek ook mogelijkheden biedt om meer persoonlijke onderwerpen te bespreken.](#)

De mentoren gaven aan dat de meeste gesprekken in goede sfeer zijn verlopen. Ook het gastvrouw/gastheer zijn, wordt graag gedaan.

[Succesfactor 1. School zorgt er voor dat de ouders zich welkom voelen. Een vriendelijke toon vanuit school en een persoonlijk welkom aan de deur.](#)

[Succesfactor 7. School besteedt ook aandacht aan wat goed gaat. Waarbij aandacht voor wat goed gaat zodat ouders ook kan bemoedigen in plaats van alleen corrigeren/controleren en ook trots kunnen zijn op hun kind. Als alleen wat niet goed gaat wordt belicht zullen leerlingen minder genegen zijn hun ouders bij school te betrekken \(Lusse, bijlage 1\).](#)

De mentoren die niet aanwezig waren bij de bijeenkomst hebben een andere invulling gegeven aan het startgesprek dan was afgesproken. Het bijwonen van een verplichte bijeenkomst voor mentoren voorafgaand aan het voeren van de startgesprekken wordt door alle mentoren onderschreven. Lusse (2013) geeft aan dat mentoren met dezelfde taken in de gelegenheid gesteld moeten worden om met elkaar af te stemmen.

Vier van de zes mentoren zijn voor een evaluatiemoment na afloop om onder andere het format (doelen), de uitvoering en eventueel de ervaring te bespreken.

6.2 Discussie

De uitvoering van startgesprekken is niet gegaan zoals ik had verwacht: de meeste mentoren hebben de gesprekken gehouden zonder de leerling. De resultaten over de startgesprekken zijn gebaseerd op twee mentoren. Hoe graag had ik het onderzoek willen baseren op de resultaten van 100 startgesprekken. Of nog liever: willen baseren op 115 startgesprekken!

Hoe komt het dat niet alle mentoren de leerling bij het gesprek hadden? Speelt het niet aanwezig zijn op de bijeenkomst voor mentoren of de informatievoorziening een rol? Had er meer 'controle' moeten zijn? Of waren er andere redenen? Frappant was wel dat twee mentoren met vroegtijdige gesprekken gebruik hebben gemaakt van het format Startgesprek.

Vier mentoren hebben enorm geïnvesteerd door vroegtijdige gesprekken met ouders te houden: de motivatie om vroegtijdig een relatie op te bouwen met de ouder(s) is er. Het lijkt mij een kleine stap voor deze mentoren om in een volgend schooljaar de leerling erbij te betrekken.

Deze mentoren investeerden aan het begin van het schooljaar ook (veel) tijd in een band opbouwen met de leerling door individuele gesprekjes en vragenlijsten in te laten vullen. Door startgesprekken te houden zouden deze mentoren hierin minder hoeven te investeren.

Voor het tweedejaaronderzoek was ik er van overtuigd dat de leerling bij het gehele gesprek aanwezig moest zijn. Een aantal ouders wil de mentor ook (even) alleen spreken, juist omdat er zorg is bij de ouders of bijzondere omstandigheden thuis zijn. Ik vind dat in een startgesprek de ouders de gelegenheid moeten krijgen de mentor ook even alleen te spreken. Het voelt niet logisch om daar een tweede afspraak voor te maken.

Wat mij ook verbaasd heeft was de behoefte aan controle. Zowel de mentoren van het tweedejaaronderzoek als ook de geïnterviewde collega's en de mentoren van het eerstejaars onderzoek gaven aan dat men voor controle is of alle mentoren het werk gedaan hebben volgens afspraak. Misschien is wat Lusse (2013) aangeeft ook van belang: erkenning van de inzet.

Waarschijnlijk zullen er altijd enkele ouders zijn die niet voor een startgesprek naar school kunnen of willen komen. De mentor moet aandacht hebben voor deze groep ouders en nagaan of er actie ondernomen moet worden. Voor sommige leerlingen zal het niet nodig zijn om de ouders 'verplicht' naar school te laten komen. Leerlingen waarvan wij denken dat het allemaal goed gaat. Voor sommige ouders is de drempel om naar school te komen te hoog. Een huisbezoek zou dan een optie kunnen zijn. Uit eigen ervaring (uit de jaren voor startgesprek) weet ik dat ik wel eens wezenlijke informatie heb gemist over een thuissituatie.

Mijn eigen ervaring is dat ik door vroeg in het schooljaar alle startgesprekken te hebben gehouden, ik daar later veel profijt van had. Door af te spreken hoe we elkaar bij bijzonderheden zouden informeren was voor mij al vroeg duidelijk hoe de ouders contact met mij zouden maken of ik met ouders. (Op een paar ouders na vonden de ouders het prettig als ze een WhatsApp mochten sturen en ontvangen en om afhankelijk van inhoud eventueel verder contact te hebben. Hoe de WhatsApp al dan niet in te zetten voor school is een interessante discussie...).

Bij gescheiden ouders was het niet altijd haalbaar om beide ouders op gesprek te krijgen. Is 'kennismaken met *alle* ouders' ook voldoende als er met één van de ouders gesproken wordt? Hoe ga je om met de andere ouder? Wordt dit nagevraagd in het startgesprek?

6.3 Aanbevelingen

1. Neem het houden van startgesprekken op in het beleid van DVC VMBO klassen 1

Vijf van de zes mentoren zijn voor het houden van startgesprekken mits er voldaan wordt aan de voorwaarden:

- het verplicht is voor alle sectoren en alle mentoren,
- de mentoren er tijd (voorbereiding 30 minuten, gesprek richtlijn 30 minuten per leerling) en ruimte voor krijgen (onder andere: de gesprekken overdag voeren),
- en de uitvoering zoals in 2015-2016 aangehouden wordt.

Het bewaken van de doelstelling - een relatie opbouwen in 'vredestijd'- moet voorop staan. Ook is het bewaken van de doelen is van belang: niet meer doelen toevoegen in verband met de beperkte tijd of een keuzes maken uit de doelen.

Door het houden van startgesprekken zouden de mentoren mogelijk minder hoeven investeren in individuele kennismakingsgesprekken met de leerling.

De school kan op het niveau van uitvoering een aantal processen verbeteren zoals de dossiers op orde hebben, de leerlingen voorbereiden op het gesprek, ouders vooraf goed informeren over doel/doelen en tijdsduur van het gesprek, geen invaluren voor de mentoren als er gesprekken gepland staan, vlotte en betrouwbare catering, afspraken maken over 'onbereikbare ouders'. Dit zal bijdragen aan het efficiënt omgaan met de beperkte tijd.

2. De mentor bepaalt hoe lang de leerling bij het gesprek is.

Voor het opbouwen van de vertrouwensband en om te weten wat er besproken wordt zou de leerling bij het gesprek aanwezig moeten zijn. Soms willen de ouder(s) en de mentor elkaar ook even spreken zonder dat de leerling erbij is.

Laat de mentor daarom bepalen hoe lang een leerling bij het gesprek blijft.

3. Monitoren van startgesprekken op niveau van uitvoering.

Maak iemand verantwoordelijk voor het monitoren van de uitvoering van het beleid over de startgesprekken. Hierbij valt te denken aan nagaan of de startgesprekken zijn gehouden, aan jaarlijks organiseren van de bijeenkomst met mentoren voorafgaand aan de startgesprekken en het evalueren na de herfstvakantie en aandacht voor de 'onbereikbare ouders' .

Aanbevelingen voor verder onderzoek

1. Onderzoek hoe mentoren later in het schooljaar terug kijken op de startgesprekken.

Het interviewen van de mentoren was in de periode vlak na dat de meeste gesprekken gevoerd waren. Interessant is het om te weten hoe mentoren bijvoorbeeld aan het eind van het schooljaar terug kijken op de gesprekken. Is het de investering waard?

2. Onderzoek hoe ouder(s) en leerlingen de startgesprekken ervaren.

In het tweedejaars onderzoek lag de focus op de mentoren van de klassen 1. De indruk van de mentoren van schooljaar 2015-2016 is dat de ouders het gesprek hebben gewaardeerd ("ouders praten graag over hun kind", in goede sfeer verlopen van gesprekken).

Wat vinden de ouders van het startgesprek? En hoe denken de leerlingen over hun startgesprek?

3. Onderzoek welke consequenties het houden van startgesprekken heeft op andere contacten met ouder(s).

Het houden van startgesprekken heeft consequenties voor andere contactmomenten met ouders: welke aanpassingen zijn nodig of wenselijk? Denk bijvoorbeeld aan de invulling van de algemene informatieavond en van de voortgangsgesprekken (rapportgesprekken).

4. Onderzoek de naar de wensen en invulling van mentoraat.

Lusse (2014) geeft aan dat bij belangrijke veranderingen een startgesprek gehouden zou moeten worden, dus niet alleen in klas 1 maar ook als een leerling een nieuwe mentor krijgt. Het houden van startgesprekken is een behoorlijke tijdsinvestering. Als de mentor voor twee jaren een relatie aan kan met de ouders en de leerling, lijkt de investering in het eerste jaar meer verantwoord. Wat bepaalt de keuze voor een één- of tweejarig mentoraat?

Literatuur

- Lusse, M. (2013) *Een kwestie van vertrouwen Een ontwerpgericht onderzoek naar het verbeteren van het contact met ouders in het 'grootstedelijk' vmbo als bijdrage aan preventie schooluitval*. Rotterdam, Nederland: Erasmus Universiteit.
- Lusse, M., & Diender, A. (2014) *Samen werken aan schoolsucces, school en ouders in het vo*. Bussum, Nederland: Uitgeverij Coutinho
- Oostdam R., & de Vries P. (2014). *Samenwerken aan leren en opvoeden Basisboek over ouders en school*. Bussum, Nederland: Uitgeverij Coutinho.
- Vries, de P. (2010). *Handboek ouders in de school*. Amersfoort, Nederland: Uitgeverij CPS onderwijsontwikkeling en advies
- Wiersema, M.I. (2015). *Docentenonderzoek 2014-2015 Ouderbetrokkenheid bij Vakcolleges - Startgesprek*. Ontleend aan <https://docentonderzoekbrabant.files.wordpress.com/2015/04/ouderbetrokkenheid-bij-vakcolleges.pdf>

Bijlagen

1 Aandachtspunten bij de succesfactoren

Aandachtspunten bij de succesfactoren voor het leggen van contact tussen school en ouders (Lusse in Oostdam & de Vries 2014, p.122-127):

1. Voelen zich welkom op school

- vooral ouders die een hoge drempel ervaren, zijn geholpen met een duidelijke en tijdige uitnodiging van school. Dus jaaragenda op orde en niet meer schuiven met data en tijden van bijeenkomsten.
- vriendelijke toon vanuit school in brieven, aan de telefoon, in persoonlijk contact en een persoonlijk welkom aan de deur.
- uitnodiging niet alleen schriftelijk maar ook persoonlijk doen..

2. Vroegtijdig kennismaken met de mentor

- individuele kennismaking met de ouder thuis of op school aan het begin van het schooljaar zodat zij op een positieve manier kennis gemaakt. Daardoor is het gemakkelijker om contact op te nemen als er iets aan de hand is.
- een vroegtijdig kennismakingsgesprek biedt ook de mogelijkheid om meer persoonlijke onderwerpen te bespreken.

3. Contact met een ouder/begeleider van elk kind

- als een ouder niet kan of wil communiceren met school en/of zijn kind begeleiden, samen met de ouder in het netwerk van het gezin zoeken naar een volwassene die de ouder kan ondersteunen in de begeleiding van het kind.

4. School nodigt de leerling standaard uit bij reguliere individuele contacten met ouders.

- duidelijk communiceren dat de leerling bij regulier gesprek is de leerling. De leerling is daardoor op de hoogte van wat afgesproken wordt,
- leraar moet in staat zijn een driegesprek te voeren.
- bij problemen kan het wenselijk zijn om gesprekken te voeren zonder de leerling erbij te hebben.

5. School zorgt voor interactie, dialoog en uitwisseling voor informatie met ouders.

- alle partijen komen aan het woord
- de ontwikkeling van leerling op school en thuis wordt besproken (wederkerigheid). Dit vormt een betere basis voor samenwerking.

6. School voedt het gesprek tussen ouders en het kind thuis.

- de begeleiding van de leerling thuis is van groot belang: de school geeft een ouder concrete handvatten en informatie voor het gesprek met hun kind over school/schoolloopbaan keuzes. Dit gesprek kan ook onderdeel zijn van regulier voortgangsgesprekken.

7. School besteedt ook aandacht aan wat goed gaat.

- aandacht voor wat goed gaat zodat ouders ook kan bemoedigen in plaats van alleen corrigeren/ controleren en ook trots kunnen zijn op hun kind.
- doseren van wat niet goed gaat.
- als alleen wat niet goed gaat wordt belicht zullen leerlingen minder geneigd zijn hun ouders bij school te betrekken.

8. School neemt de schoolloopbaanontwikkeling van de leerling als leidraad voor contact met ouders.

- voor de reguliere voortgangsgesprekken worden de ouders van elke leerling uitnodigd.
- leidend in de voortgangsgesprekken met de leerling zijn: zijn studievoortgang, zijn talenten, zijn ambities en zijn schoolloopbaankeuzes.
- samenwerking is bedoeld om leerling en ouders te ondersteunen in het ontwikkelen van een

reëel toekomstperspectief die aansluit bij zijn talenten en zijn ambities.

9. School initieert op ontwikkelingspunten van de leerling een concreet plan waarin ieders rol duidelijk is.

- in overleg met de leerling en de ouders stelt de docent een concreet plan op voor de aanpak van de ontwikkelingspunten van de leerling:
daarin staan vermeld welke bijdrage ieder heeft en welke afspraken zijn gemaakt over hoe school en ouders elkaar informeren over de voortgang. De leerling ervaart dat de ondersteuning tussen ouder en school op elkaar zijn afgestemd.

10. School bespreekt teleurstellingen in schoolloopbaan met ouders en kind

- leraar bespreekt de teleurstelling met ouders en leerling en zoekt naar mogelijke aanpak om het resultaat te verbeteren of nieuw toekomst perspectief te laten zien. Dit helpt ouders om weer trots te zijn op hun kind daardoor zij beter in staat bij te dragen aan het zelfvertrouwen van hun kind.

2 Informatie behorende bij format Startgesprek 2015

Onderstaand het format voor Startgesprek voor klassen 1 VMBO Format versie 1.

Gesprek duurt maximaal 30 minuten, heeft een positieve insteek en wordt gehouden in ontspannen/ 'huiselijke' sfeer. Zorg dat alle drie de partijen aan het woord zijn en is gericht op het individuele kind.

Toelichting bij format:

Naam leerling: spreekt voor zich.

Datum: datum van het startgesprek.

De tekst bij 1 t/m 4 komen overeen met de doelen zoals die geformuleerd zijn voor startgesprek (zie verslag van 14 juli jl).

Naam leerling: datum:
1. Kennismaking:
2. Basis schoolperiode (hobby's, ambities, beeld van de leerling):
3. Wederzijdse verwachtingen:
4. Ondersteuning vanuit school: Ondersteuning van de ouder(s):

NB: Opmerkingen over gezondheid/ medicatie horen rechtstreeks in Magister geplaatst te worden bij "Medisch".

Overzichtslijst startgesprekken

Overzichtslijst van startgesprekken van klas van naam
 mentor:.....2015-2016

Naam leerling	Datum gesprek	duur gesprek	De 4 doelen behaald	opmerkingen
			1 ja/nee 2 ja/nee 3 ja/nee 4 ja/nee	
			1 ja/nee 2 ja/nee 3 ja/nee 4 ja/nee	
			1 ja/nee 2 ja/nee 3 ja/nee 4 ja/nee	
			1 ja/nee 2 ja/nee 3 ja/nee 4 ja/nee	
			1 ja/nee 2 ja/nee 3 ja/nee 4 ja/nee	
			1 ja/nee 2 ja/nee 3 ja/nee 4 ja/nee	
			1 ja/nee 2 ja/nee 3 ja/nee 4 ja/nee	

Graag inleveren bij Marianne Wiersema.

3 Bijeenkomst met mentoren

Verslag overleg Ouderbetrokkenheid Startgesprek 14 juli 2015 16.00 uur
locatie Laan van België/ lokaal 25.

Aanwezig: 1. (directie), 2. en 3 (vanaf 16.45 uur), Marianne (docentonderzoeker).

Afwezig: 4. (mb), 5. (mb), 6. (zb).

Afgesproken:

Keuze voor woord Startgesprek (niet kennismakingsgesprek):

Startgesprek is gesprek tussen (liefst beide) ouder(s), de leerling en de mentor.

Doelen van het startgesprek:

1. Wederzijdse kennismaking.
2. Beeld krijgen van het kind (zoals basisschoolperiode, hobby's, ambities).
3. Wederzijdse verwachtingen uitspreken: wat verwachten ouders van de mentor, wat verwacht de mentor (school) van de ouders en verwachtingen van de leerling. (Eventueel nog verder bespreken wat onze verwachtingen zijn!)
4. Wat je als school/ mentor kan bieden aan ondersteuning bij deze leerling (zoals Naschoolse service) en wat de ouders kunnen bieden.

Een startgesprek houden met ouders van *alle* leerlingen.

Mentoren organiseren zelf de afspraken: bij voorkeur overdag.

Per locatie worden 1 of 2 avonden gereserveerd waarop de school open is. Dit in overleg met mentoren en teamleiders.

Mentoren laten geen lessen uitvallen (zeker de eerste weken de 'rust' bewaken) en kunnen een leerling uit les halen om gesprek met ouders en kind te houden. Het coaching uur kan wel gebruik worden. Het mentoruur is nodig voor de klas.

Het startgesprek wordt gehouden aan het begin van het schooljaar.

Bij voorkeur voor schoolkamp (week 5), in ieder geval voor de herfstvakantie.

Het gesprek duurt maximaal 30 minuten. Dit vooraf aan ouders aangeven. De tijd bewaken uit respect voor agenda van ouders en je eigen agenda. Indien nodig een tweede gesprek plannen, eventueel zonder leerling. Voor voor- en nawerk reken je 30 minuten.

Zorg voor een positieve/ 'huiselijke' sfeer. Zoek een gezellig plek in je school. Zorg voor thee/koffie/ fris en iets lekkers.

Zorg dat alle drie de partijen (evenveel) aan het woord zijn, 'trialoog'. Gesprek gaat vooral over het individuele kind. Voor algemene school zaken is de informatiebijeenkomst.

Marianne komt met een voorstel voor een format in week 1. Format is gebaseerd op voorstel uit onderzoek van Mariette Lusse. Mentoren geven feedback.

Tijdens het gesprek maak je aantekeningen die je later verwerkt in format. Het ingevulde format hang je in magister. Het ingevulde format is te lezen voor onder andere collega's, teamleider, directie, zorg. Eventuele strikt persoonlijke/privé zaken noteren in magister en leesrecht beperken.

In verband met onderzoek van Marianne:

- Waarschijnlijk een enquête voor de ouders naar hun beleving van startgesprek,
- Waarschijnlijk een enquête voor de leerlingen naar hun beleving. Enquêtes worden na de herfstvakantie afgenomen.
- Minimaal een bijeenkomst met mentoren: ervaringen , verbeteringen en borgen.

Meegegeven: kopieën van samenvattingen van hoofdstuk 1,2,3,4 en 5 en de tien succes factoren ouderbetrokkenheid uit:
‘Samen werken aan schoolsucces, school ouders in het VO en MBO” van Mariette Lusse en Annette Diender, uitgeverij Coutinho, ISBN: 978 90 46904282. Het boek is een aanrader!

Bedankt voor jullie bijdrage
fijne zomer

Marianne

4 Leidraad interviews

Uitnodiging voor deelname aan interview:

Respondenten: De 6 mentoren van eerste jaar DVC afdeling VMBO.

Uitnodiging via de mail is op maandag 9-11-2015 verstuurd aan de mentoren van de klassen 1.

globale inhoud:

Beste mentoren,

In kader van docentenonderzoek (via de Academische Opleiding School) doe ik onderzoek naar de ervaringen met het startgesprek door de mentoren van de klassen 1 van Da Vinci College afdeling VMBO. Ik wil graag jouw ervaringen met de startgesprekken die je de afgelopen periode hebt gehouden, horen.

De verwachting is dat het interview minimaal een half uur en maximaal een lesuur zal duren.

Ik kan op:

woensdag 11 november na 9.30 – voor 15.00 uur,

donderdag 12 november gehele dag,

eventueel vrijdagochtend 13 november tot 12.00 uur,

eventueel maandagmiddag 16 november na 13.00 uur,

woensdag 18 november gehele dag,

donderdagochtend 19 november.

Als er geen geschikte tijd tussen zit, laat het mij weten.

Ik hoop dat je de inventarisatielijst hebt ingevuld: wil je deze meebrengen? BVD.

Alvast hartelijk dank!

Marianne

Interviewleidraad

Noteren (van elk interview) :

datum:

begin tijd en eindtijd:

locatie:

ruimte:

aanwezig:

bijzonderheden:

Inleiding interview:

Bedanken voor mee willen werken aan dit interview. Duurt mi minimaal half uur, maximaal 1 uur.

Doel interview toelichten en aanleiding voor het onderzoek.

Antwoorden worden *anoniem* verwerkt. Tijdens het interview maak ik aantekeningen. Ik maak een verslag en stuur dat ter goedkeuring via de mail naar respondent, respondent mag verbeteren of aanvullingen geven. Binnen vier werkdagen retour sturen via de mail/ 5de dag= geen bericht is akkoord. Eindverslag van onderzoek wordt voorgelegd aan de directie van DVC.

Vragen tot zover?

Opening interview:

algemeen inleiding respondent:

- 0.1 Hoeveel jaren ben je mentor/ heb je mentoraat?
- 0.2 Van welke klassen heb je mentoraat gedaan?
- 0.3 Heb je ervaring met 1 en/of 2 jarig mentoraat?
- 0.4 Wat heeft je voorkeur en waarom?
- 0.5 Van welke klas ben je mentor?
- 0.6 Is dat 1 of 2 jarig (of anders) mentoraat?
- 0.7 Wat is het aantal leerlingen (bij aanvang schooljaar) in deze klas?

1. Inleidende vragen: (spontaan inzicht krijgen in wat de respondenten zien als belangrijkste aspecten van thema startgesprek zijn.)

1a Had je **voor** dit schooljaar wel eens individuele kennismakingen/ startgesprekken met ouder(s) en hun kind (huisbezoek?) gehouden?

1b Wat was je ervaring met deze SG/KMG?

1c Heb je startgesprekken gehouden met ouders en leerling? (of met ouders alleen?, of met en zonder leerlingen, aantallen navragen)

Kern Interview vragen bij beginsituatie: **de vragen hoeven niet in volgorde beantwoord te worden!**

Het doel: inzicht te krijgen in de ervaringen van de mentoren klassen 1 met startgesprek op niveau doelstelling/doelen en uitvoering.

1.1.1 Draagt het SG bij aan vertrouwensband met ouders? (Levert het houden van SG een beter contact met ouder?)	
1.2.1 Draagt het SG bij aan vertrouwensband met de leerling? (Levert het houden van SG een beter contact met de leerling?)	
2.1.1 Raad je SG aan als onderdeel van beleid DVC VMBO?	
2.1.2 Vind je dat het verplicht moet worden voor alle sectoren/ alle mentoren klassen 1?	

2.2.1 Voorwaarde tijd (1 uur) en ruimte krijgen van directie: Wat vind jij reëel qua tijd?	
2.2.2 Hoe zou jij "ruimte" ingevuld willen zien? (geen lesuitval, lln mogen uit de les gehaald)	
3.1.1 Vind je dat het SG bijdraagt de wederzijdse kennismaking (met ouders en met leerlingen)?	
3.1.2 Wat deed je voorheen? Hoe maakte je "vroeger" kennis met ouder(s)? Is Vraag 1.a	
3.1.3 Wat is het verschil met de huidige werkwijze wat betreft de wederzijdse kennismaking? Wat bevalt je het beste?	
3.2.1. Heb je over het algemeen een (beter) beeld gekregen van de leerling zoals over basisschoolperiode hobby's? Ambities? Eerder beeld van of ook beter beeld van de lln dan zonder Sg of op je oude wijze van contact maken?	
3.6 1. In kader van LOB heb je gevraagd naar wat de leerling later wil worden?	
3.6.2. Vindt je het SG een passend moment om ook te vragen naar keuze voor dit Vakcollege en "weet je al wat je later wil worden"?	
3.3.1 Zijn de wederzijdse verwachtingen besproken?	
3.3.2. Wat verwacht jij over het algemeen van ouders?	
3.3.3. Wat mogen ouders van jou verwachten?	
3.3.4. Wat verwacht jij in het algemeen van de leerling?	
4.1.1 Heb je over het algemeen met de ouders en de leerling kunnen bespreken welke ondersteuning jij/ de school kan bieden?	

4.2.1 Heb je door het gesprek een beeld gekregen van het onderwijsondersteunend gedrag van de ouder(s) thuis?	
4.2.2. Kun je voorbeelden geven?	
4.2.3 Draagt het SG bij aan krijgen van een beeld van de mogelijkheden van de ouders in hun sturende, stimuleren, steunend rol?	
3.0.2 Heb je nog andere dan de boven genoemde doelen voor het SG?	

5.1 Heb je van elke leerling tenminste 1 ouder gesproken?	
5.2 Welke ouders heb je niet kunnen bereiken ? Wat heb je ouders noemen om deze ouders te bereiken?	
6.1 Lukt het om de startgesprekken voor de herfstvakantie af te ronden?	
6.1.2 Licht toe waarom wel of, waarom niet.	
6.1.3. Wat is volgens jou de ideale periode voor het houden de startgesprekken? Voor de zomervakantie, in de eerste 2 weken, voor schoolkamp, voor de herfstvakantie.	
7.1 Heb je zelf de afspraken georganiseerd? Wat is je ervaring hiermee? (voor en nadelen)	
7.2 wat zou een betere werkwijze kunnen zijn/ welke wijze zou je voorkeur hebben?	
8.1 Heb je gesprekken gehouden na sluitingstijd van school (18.00 uur)?	
8.2 Om hoeveel gesprekken gaat het?	
8.3 Wat is de reden hiervoor?	

8.4 Lijkt het je wenselijk om 's avonds de gesprekken te voeren? Kun je dit toelichten?	
9.1 Heb je gesprekken gehouden terwijl je ingepland was volgens het lesrooster?	
10.1 Heb je leerlingen uit de les gehaald voor het SG?	
10.2 Waarom wel / waarom niet?	
10.3 Hield je rekening met uit welke lessen?	
11 Heb je gebruik gemaakt van coachingsuur voor SG?	
12.1 Lukte het om de gesprekken binnen de 30 minuten te houden? Licht je antwoord toe: wanneer wel , wanneer niet?	
13.1 Heb je de ouders vooraf verteld hoe lang het gesprek gaat duren? 13.2 Heb je uitgelegd waarvoor het gesprek is? (doelen)	
14.1 Heb je de gesprekken kunnen sturen zodat ook de leerling en de ouder(s) gehoord werden ?	
14.2 Als je nu terug kijkt op je gesprekken ben je dan tevreden over ieders aandeel? Licht toe. Wat zou je de volgende keer anders doen? Licht toe	
15.1 Heb je gesprekken gehouden voor en na de algemene informatie bijeenkomst? Zat er verschil in wat je hebt vertelt over school?	
15.2 Heb je de indruk dat je je het kunnen richten op het individuele kind? Licht je antwoord toe.	
16.1 (is vervolg op vraag 12) Zijn er gesprekken geweest die niet binnen de 30 minuten te houden waren?	
16.2 Wat was de reden/waren de redenen? Was dit met of zonder leerling?	
16.3 Hoe heb je dit opgelost?	

17.1: Zijn de gesprekken in positieve informele sfeer verlopen? Licht je antwoord toe.	
17.2 Heb je de gasten iets te drinken aangeboden? En iets lekkers? Hoe vind je dit?	
18.1 Hoeveel tijd heb je gemiddeld nodig gehad voor de voorbereiding en nawerk van een gesprek?	
18.2 Waaruit bestaat de voorbereiding (zonder de catering)?	
18.3 Hoeveel tijd was nodig voor het nawerk? En wat deed je daarin?	
19.1 Hoe heb je format gebruikt?	
19.2 Is het format een leidraad voor t gesprek? Licht toe.	
19.2 Vul je tijdens het gesprek in? Vul je het achteraf in?	
20.1 Hang je het format in Magister? Zijn er nog verdere acties mbt format/ informatie die je onderneemt?	
21.1 Hoe heb je belangrijk informatie voor team verspreid?	
22.1 Ben je vooraf voldoende geïnformeerd over doelen en de procedure/afspraken van SG? Licht toe.	
22.2 Is een briefing vooraf aan het houden van SG voor volgende schooljaar met nieuwe mentoren wenselijk? Licht toe.	
23.1 Heb je na afloop van de startgesprek(ken) met anderen je ervaring gedeeld? Licht toe.	
23.2 Lijkt het je zinvol om mentoren van leerjaar 1 na het houden van de startgesprekken ervaringen te delen, te evalueer en bij te stellen ? Licht toe. (dit jaar individueel ivm onderzoek)	

Slot	
24.1 Zou je de directie adviseren om het SG op te nemen in het beleid?	
24.1 Wat zijn je voorwaarden?	
25.1 Wat wil je verder nog kwijt over het onderwerp ouderbetrokkenheid/ thema SG?	
25.2 Wat wil je nog kwijt over dit interview?	

Uitleggen: verslaglegging.

Bedanken

Inventarisatielijsten van de respondent(en) analyseren op:

- aantal startgesprekken en komt dat overeen met aantal leerling in klassen 1?
- duur gesprek: aantal minuten dat gesprek heeft geduurd, gemiddelde gespreksduur en hoeveel gesprekken zijn in 20 minuten of minder gehouden? Hoeveel gesprekken in 40 minuten of meer? Komt het overeen met interview van de mentor?
- Zijn volgens de lijst de doelen behaald? Komt dit overeen met wat de mentor zegt?
- Welke opmerkingen zijn er en welke zijn voor belang van onderzoek?

5 Overzicht van aantal leerlingen en startgesprekken 2015 -2016.

respondent	aantal leerlingen	startgesprek met leerling	vroegtijdig gesprek zonder leerling	Niet gehouden	niet bereikt	anders
R1	20	2	18	0		
R2	20	3	15	2	2	
R3	20	3	12	5	4	1 teamleider
R4	20	2	16	2	2	
R5	18	12	0	6		6 gepland
R6	17	17	0	0		
		34%	53%	13%	7%	^%

6 Verbeterde versie format door interviews 2016

Aangepaste versie format Startgesprekken 2015-2016

1. kennismaking
2a. beeld van de leerling: (basisschool periode, hobby's, ambities)
2b. welke ondersteuning heeft uw kind gehad?:
2c. Gezondheid/medicatie:
2d. LOB:
3. Wederzijdse verwachtingen:
4.a Ondersteuning vanuit school:
4.b Ondersteuning van de ouder(s):